

**Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğrencileri
Bitirme Projesi Yarışması
2020**

**RUMUZ
20734**

Açıklama Raporu

**TÜRKİYE PLANLAMA OKULLARI BİRLİĞİ
“Şehir ve Bölge Planlama Bölümü Öğrencileri
Bitirme Projesi Yarışması 2020**

İÇİNDEKİLER

ÖZET	6
1.GİRİŞ	8
2. AMAÇ, KAPSAM VE HEDEFLER	9
2.1 Çalışmanın Amacı	9
2.2 Çalışmanın Kapsamı.....	9
2.3 Çalışmanın Hedefleri	9
3. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ	10
4. PLANLAMA YAKLAŞIMI	11
4.1 Kavrsamsal Çerçeve ve Literatür Araştırması	11
4.1.1 Kıyı Kavramı	11
4.1.2 Ülkemizde Kıyı Mevzuatının Tarihsel Gelişimi.....	12
4.1.3 Dünya’ dan ve Türkiye’ den Örnekler	16
4.1.3.1 Dünya Ölçeğinde Kıyı Tasarım Örnekleri	16
4.1.3.2 Türkiye’ de Kıyı Tasarım Örneği	22
4.2 Tirilye (Zeytinbağı) Kıyı Alanı Kentsel Tasarım Projesi Analiz Çalışmaları	24
4.2.1 Tirilye’ nin Konumu ve Özellikleri	24
4.2.2 Tirilye Mevcut Planlar ve Çalışma Alanının Konumu	25
4.2.2.1 Tirilye Mevcut Planlar	25
4.2.2.2 Çalışma Alanı	26
4.2.3 Kent Merkezi – Kıyı İlişkisi	27
4.2.4 Analiz ve Sentez Çalışmaları	28
4.2.4.1 Arazi Kullanım	28
4.2.4.2 Ulaşım Durumu	29
4.2.4.3 Odak Alanlar	29
4.2.4.4 Alan Kullanımı - Bölgeleme	31
4.2.5 Çalışma Alanı Sorun ve Potansiyel Değerlendirilmesi.....	36
4.2.5.1 Yeşil Alanlar	36
4.2.5.2 Kentsel Kimlik ve İmaj	38
4.2.5.3 Kıyı Erişimi ve Bağlantılar	42
4.2.6 Tirilye Kıyı Alanının Tarihsel Gelişimi.....	44

5. PLANLAMA KARARLARI	47
5.1 Tasarıml İlkeleri.....	47
5.1.1 Kentsel Hafıza (tarih ve su)	47
5.1.2 Bağlantısallık (kent - kıyı)	49
5.1.3 Kentsel Arayüz (doku).....	50
5.2 İhtiyaç Programı	52
5.2.1 Anket Çalışması	52
5.2.2 İhtiyaç Programı.....	53
5.3 Mevcut ve Öneri Fonksiyon Şeması.....	55
5.4 Tirilye Geneli Otopark Düzenlemesi.....	56
5.5 Yerleşim Planı	58
5.5.1 1/1000 Yerleşim Planı.....	58
5.5.2 1/500 Kısmi Yerleşim Planı.....	61
5.5.3 1/1000 Yerleşim Planı Kesit Çalışmaları.....	62
KAYNAKÇA	66

Şekiller Listesi

Şekil 1. Pirrama Park, Sydney.....	16
Şekil 2. Pirrama Parkı Master Planı	17
Şekil 3. Pirrama Parkı Tasarım Aşamasında Oluşturulan 7 Tasarım Prensibi	18
Şekil 4. Pirrama Parkı Genel Görünüm.....	18
Şekil 5. Pirrama Parkı Su Kullanımı	19
Şekil 6. Pirrama Parkı Suya İnen Basamaklar.....	19
Şekil 7. Edge Parkı Planı.....	20
Şekil 8. Edge Parkı	21
Şekil 9. Edge Parkı Kesiti.....	21
Şekil 10. Konak Meydanı ve Çevresi.....	22
Şekil 11. Sarı Kışla duvar sınırlarının döşeme farklılıkları ve yeşil alanla belirtilmesi	23
Şekil 16. 1/5000 Tirilye Nazım İmar Planı	25
Şekil 17. Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu.....	26
Şekil 18. Çalışma Alanı Sınırları.....	26
Şekil 19. Kent ile Kıyı İlişkisini Güçlendiren Tarihi- Kültürel Alanlar, Zeytinlikler ve Liman	27
Şekil 20. Kent ile Kıyı İlişkisini Güçlendiren İskele Caddesi	28
Şekil 21. Arazi Kullanım.....	28
Şekil 22. Tirilye Ulaşım Durumu	29
Şekil 23. Odak Alanlar	29
Şekil 24. Mudanya Yenikaraağaç Yolu Üzerinde Bulunan Panorama Noktasından Tirilye Yerleşim Bölgesi.....	31
Şekil 25.Mudanya Yenikaraağaç Yolu Üzerinde Bulunan Panorama Noktasından Tirilye Kıyı Alanı ve İskele	32
Şekil 26. Mudanya Yenikaraağaç Yolu Üzerinde Bulunan Panorama Noktasından Tirilye Limanı	32
Şekil 27. Çamlı Kahve'den Tirilye.....	33
Şekil 28. Alan Kullanımı – Bölgeleme.....	33
Şekil 29. Eski Zeytinyağı Fabrikası.....	34
Şekil 30. Zeytinbağı (Tirilye) 3.Derece Doğal Sit Alanı Gelişme Konut Alanı Uygulama İmar Planı Revizyonu.....	35
Şekil 31. Yeşil Alan Analizi.....	36
Şekil 32. İskele Caddesi'nde Bulunan Park Alanı.....	37
Şekil 33. Fatih Camii Yakınındaki Yeşil Alanda Bulunan Arkeolojik Kalıntılar	37
Şekil 34. Fatih Camii'sinin Karşısında Bulunan Boş Arazi	38
Şekil 35. Kentsel İmaj ve Kimlik Analizi	38
Şekil 36. Kentsel Kimlik ve İmaj (nitelikli sokaklar).....	39
Şekil 37. Tirilye Tarihi Çeşme'nin Retorasyondan Önceki ve Sonraki Durumu	40
Şekil 38. Kemerli Kilise	40
Şekil 39. Fatih Camii Karşısındaki Tescilli Yapı.....	40
Şekil 40. Tirilye Sivil Mimarlık Örnekleri.....	41
Şekil 41. Tirilye Sivil Mimarlık Örnekleri.....	41
Şekil 42. Tirilye Kıyıya Erişim ve Bağlantılar	42
Şekil 43. Tirilye Köylü Pazarı	43
Şekil 44. Tirilye Limanı	43
Şekil 45. Tirilye Kıyı Alanının Tarihsel Gelişimi	44
Şekil 46. 1960 yılında Tirilye.....	45
Şekil 47. 1978 yılında Tirilye.....	45
Şekil 48. 1982 yılında Tirilye.....	46

Şekil 49. Günümüzde Tirilye	46
Şekil 50. Kentsel Hafıza (tarih ve su).....	48
Şekil 51. Nirengi Noktalar.....	49
Şekil 52. Mevcut Yeşil Alanlar	50
Şekil 53. Kentsel Arayüz (doku)	51
Şekil 54. Anket Soruları	52
Şekil 55. Mevcut fonksiyon şeması.....	55
Şekil 56. Fonksiyon Şeması	55
Şekil 57. Tirilye Geneli Otopark Düzenlemesi	56
Şekil 58. 1/1000 Yerleşim Planı.....	58
Şekil 59. Nirengi Noktalar ve Planlanan Yaya Dolaşımı	58
Şekil 60. Nirengi Noktalar ve Kıyı Bağlantısında Belirlenen 6 Kesişim Noktası.....	59
Şekil 61. Önerilen Anıt Tasarımı.....	60
Şekil 62. 1/500 Kısmi Yerleşim Planı	61
Şekil 63. A-A' Kesiti.....	62
Şekil 64. B-B' Kesiti	62
Şekil 65. C-C' Kesiti	62
Şekil 66. D-D' Kesiti.....	63
Şekil 67. E-E' Kesiti.....	63

ÖZET

Tarihi kentler ve kıyılar birçok medeniyete ve kültüre ev sahipliği yapmış ve birçok iz günümüze taşınmıştır. Bu izler kentin hafızasını yansıtmaktadır. Bu anlamda tarihi kentler ve kıyıların korunarak ve geliştirilerek günümüze taşınması büyük bir önem taşımaktadır.

Çalışmada kıyı kavramı ve tarihi çevre nedir, tarihi süreç içerisinde kıyı kullanımları ve yerleşmeler nasıl gelişmiştir, kıyı mimari kimliğinin sürdürülebilirliği nasıl sağlanabilir, kıyı mekânlarının yeniden tasarlanması süreci araştırma sorularını oluşturmuş ve bu doğrultuda literatür araştırması yapılmıştır. Literatür araştırması doğrultusunda çalışma alanı olarak Tirilye kıyı alanı seçilmiştir.

Çalışma alanı olan Tirilye tarihi kent dokusu M.Ö. 5. yy. da kurulmuş çok eski ve köklü bir yerleşim alanıdır. Kent, bir vadinin iki yamacına kurulmuştur. Yüzyıllar boyu birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Tirilye (Zeytinbağı) 1980’li yıllara gelindiğinde terkedilmiştir. Geçmişten günümüze birçok kültürel ve tarihi yapıların izleri taşınmıştır. Bu anlamda Tirilye, özel bir dokuya sahiptir. Tirilye’de yer alan tarihi ve mimari mirası koruyarak, var olan doğal çevresiyle ve kıyıyla uyumlu, yerel kimliğini ön plana çıkartan kıyı tasarım projesinin hazırlanması amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda yeşil alanların artırılması, kıyı-kent ilişkisini tekrar kurmak, kıyı bölgesini canlandırmak ve en önemlisi kentin hafızasını yaşatmasını sağlamak hedeflenmektedir.

Çalışma alanına ve çevresine ilişkin tarihi çevre ve kıyı çerçevesinde analizler ve sorun/potansiyel çalışmaları yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalar sonucu tarihi çevre ve kıyının bağlantısının zayıf olduğu görülmüştür. Özellikle kentsel hafızada büyük bir öneme sahip olan Liman bölgesi kentten daha kopuk bir durumdadır. Fakat Tirilye sorunlarından ziyade yüksek potansiyeller taşıyan bir alandır. Tarihi çevresi ve kıyısı anlamında çok özel bir dokuya ve kentsel hafızaya sahiptir. Tirilye kıyı alanında yapılacak kentsel tasarım projesi, yerel kimliğin ve imajın korunarak geleceğin tasarlanması yaklaşımı çerçevesinde ele alınmıştır. Bu doğrultuda çalışma alanına ilişkin tasarım ilkeleri belirlenmiştir ve yerleşim planı hazırlanmıştır. Tasarım ilkeleri Tirilye ölçeğinde belirlenmiştir. Tirilye’ye özgün olarak belirlenen tasarım ilkeleri; Kentsel Hafıza (tarih ve su), Bağlantısallık (kent-kıyı), Kentsel Arayüz (doku) şeklindedir. Bu ilkelerin ortak noktası tarihi çevre ile kıyıyı ve Tirilye tarihi ile günümüzü bir arada değerlendirilmesini sağlamasıdır. Bu tasarım ilkeleri doğrultusunda 1/1000 Yerleşim Planı ve 1/500 Kısmi Yerleşim Planı hazırlanmıştır.

1/1000 Yerleşim planında temel yaklaşım, yerel kimliğin ve imajın korunarak geleceğin tasarlanmasıdır. Yerleşim planında tarihi çevre ve kıyı bağlantısını güçlendirecek yaya aksları oluşturulmuştur. Kentin tarihine atıfta bulunan ve kent ile denizi buluşturan mekânlar yaratılmıştır. Böylelikle kıyı hem tarihi çevreyle hem de tarihiyle buluşturulmuştur.

Önemini ve işlevini kaybetmiş tarihi kentsel kıyı alanları, kent ve kentli yararı başta olmak üzere, ekolojik, estetik ve ekonomik çıkarlar da gözetilerek kamusal bir alan olarak yeniden canlandırılması gerekmektedir. Bu canlandırma aşamasında da kültürel ve tarihsel alanların korunarak geliştirilmesine özen gösterilmelidir.

BÖLÜM BİR

1.GİRİŞ

Kıyı, mekânsal anlamda insan ve kent arasında bir yaşam alanı oluşturmaktadır. Bu bağlamda kıyı, kentin yaşamsal kimliğini belirleyen en önemli unsurdur. Kıyı, kentlinin yaşam tarzına biçim verme, tarihsel semboller ile anlamlar yükleme ve kentin ekolojik adaptasyonunu sağlama açısından değerlendirildiği taktirde bir yaşam/kıyı kültürü oluşturmaktadır. Bu kültür, kentlinin hatıralarını ve beklentilerini, tarih ve kolektif bellek ile şekillendirerek kent kimliğini oluşturmaktadır. Özellikle kolektif belleğin zamansal ve mekânsal anlamaları ile kentli; kentsel yaşamın dünü, bugünü ve yarını arasında köprü kurarak tarihsel hafıza ile kenti anlamlandırmaktadır (Web 1, 2020).

Geçmişten günümüze kadar bütün medeniyetler ve kültürler buldukları mekânlara kendilerine özgü eser ve izler bırakmışlardır. Bundan dolayı tarihi kentler fiziki olarak birçok evreden oluşmaktadır. Bu evrelere bakıldığında, kentin geçmişinde hangi olayların yaşandığı ya da nelere tanıklık ettiği ortaya çıkmaktadır. Kentin tarihi geçmişi önemli olduğundan kendine özgü tarihi ve kültürel görüntüsünün korunarak ve geliştirilerek mekânlara yansıtılması önemlidir. Bunun yapılabilmesinin aracıda kentsel tasarım projeleridir. Tarihi çevrelerde yapılması planlanan bir kentsel tasarım projesinin başarılı olabilmesi için yerel kimliğin ortaya konması, yaşatılması ve gelecek nesillere ulaştırılması, yerel kimliğin korunarak canlandırılması gibi amaçları bulunmalıdır (Yapar, 2017; Tanrısever, 2017; Koç, 2017).

Çalışma alanı olarak seçilen hem tarihi kent hem de kıyı kenti olan Tirilye günümüze kadar birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Bu nedenle tarihi ve kültürel değerler yönünden önemli bir kenttir. Tirilye kıyı alanında yapılacak kentsel tasarım projesi, yerel kimliğin ve imajın korunarak geleceğin tasarlanması yaklaşımı çerçevesinde ele alınacaktır.

BÖLÜM İKİ

2. AMAÇ, KAPSAM VE HEDEFLER

2.1 Çalışmanın Amacı

Tirilye’de yer alan tarihi ve mimari mirası koruyarak, var olan doğal çevresiyle ve kıyıyla uyumlu, yerel kimliğini ön plana çıkartan ve kentin hafızasını yaşatan kıyı tasarım projesi hazırlanması amaçlanmaktadır.

2.2 Çalışmanın Kapsamı

Tirilye’ nin UNESCO Dünya Mirası Listesi’ne girmesi için ilk adım olarak yapılması planlanan Kentsel Tasarım Projesi ile birlikte koruma-kullanma dengesi gözetilerek kıyı alanının düzenlenmesini kapsamaktadır. Çalışmada ilk olarak çalışmanın amacı, kapsamı ve yöntemi tanımlanmıştır.

İkinci olarak, kıyı planlamasına ilişkin tanımlar ve mevzuatlar incelenmiştir. Kıyı alanlarının kamu niteliği ve mevzuatın tarihsel gelişiminden bahsedilmiştir. Ayrıca, Kentsel Tasarım Kavramından ve Dünya’da ve Türkiye’de bulunan örneklere yer verilmiştir.

Bu araştırmalar ve çalışmalar sonucunda Bursa’nın Mudanya ilçesinde yer alan Tirilye’ye ilişkin bilgiler, analizler, tasarım ilkeleri ve üretilen tasarım çalışmaları aktarılmıştır.

2.3 Çalışmanın Hedefleri

Tirilye kıyı alanında yapılması amaçlanan kentsel tasarım projesi kapsamında;

- Kıyı-kent ilişkisini tekrar kurmak ve güçlendirmek,
- Kıyı ve kent ilişkisini güçlendirecek yeşil alanların tasarlanması,
- Kıyı boyunca yeşil alanların artırılması,
- Kıyı bölgesini canlandırmak,
- Yerel kimliğin ortaya konması, yaşatılması ve gelecek nesillere ulaştırılması,
- Yerel kimliğin korunarak canlandırılması,
- Kentsel hafızasının korunması hedeflenmektedir.

BÖLÜM ÜÇ

3. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Tirilye'nin tarihsel ve mekânsal gelişiminin saptanabilmesi için öncelikle çalışmanın tüm bölümlerine ilişkin ilgili kaynaklar araştırılmış, tezler ve süreli yayınlar incelenerek gerekli literatür taraması yapılmıştır. Kentin mevcut planlama yapısını belirleyebilmek amacıyla, Mudanya Belediyesi'nden Tirilye'ye ait halihazır haritalar, Tirilye 1/5000 Nazım İmar Planı, Tirilye'ye ait kat adetleri, bina durum analizi, mülkiyet bilgisi ve diğer gerekli bilgiler edinilmiştir.

Çalışma alanının sosyal, kültürel ve kentsel yapısını tespit etmek için arazi çalışması yapılmıştır. Alanda analiz için fotoğraflar çekilmiş ve anket çalışması yapılmıştır. Elde edilen veriler ve gözlemler halihazır haritalar üzerine işlenmiştir. Elde edilen veriler, Office Word, Autocad, Google Earth, Adobe Photoshop, Adobe İllustrator programları kullanılarak bilgisayar ortamına geçirilmiştir.

Araziden elde edilen veriler ile çeşitli tespit çalışmaları ve analizler üretilmiştir. Literatür taraması ve gözlemler sonucunda çalışma alanına ilişkin öneriler belirlenmiştir ve 1/1000 Yerleşim Planı ve 1/500 Kısmi Yerleşim Planı hazırlanmıştır.

BÖLÜM DÖRT

4. PLANLAMA YAKLAŞIMI

Planlama yaklaşımı bölümünde kitaplar ve internet aracılığı ile yapılmış olan literatür taramasında, kıyı alanları ile ilgili kıyı kavramı, kıyı alanlarının gelişimi, kıyı mevzuatı, kentsel tasarım kavramı ve kıyı alanı kentsel tasarım projeleri incelenmiştir.

Yapılan literatür araştırması ve arazi çalışmaları sonucunda elde edilen bilgi ve verilerle planlama yaklaşımına ilişkin analizler ve çalışmalara bu bölümde yer verilmiştir.

4.1 Kavrsamsal Çerçeve ve Literatür Araştırması

4.1.1 Kıyı Kavramı

Kıyılar, sahip oldukları çeşitli doğal, ekonomik ve rekreasyonel özellikleri nedeniyle farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Kıyıların farklı yönlerden sahip olduğu önem, süreç içindeki bilinçlenmeyle birlikte artmış ve yapılan tanımlamalar da farklı boyutlarda ele alınmıştır (Web 2, 2020).

Türk Dil Kurumu'nun tanımına göre kıyı, "Kara ile suyun birleştiği yer" olarak tanımlanmaktadır. Kıyı alanları, doğal kaynaklara sahip, toplum için ekonomik faaliyetler üretebilen ve her zaman gelişme potansiyeli olması nedeniyle baskı altında kalan alanlardır.

Kıyı kavramı ile ilgili birçok tanım bulunmaktadır. En geniş tanımı ile kıyı, karaların ve denizlerin bulunduğu yerler olarak ifade edilmektedir. Bazı kaynaklara göre kıyılar; deniz, nehir, yapay ya da doğal göl vb. her türlü su kütlelerini kapsayan kara şeridi olarak tanımlanmaktadır (Türksavul, 2019).

Kıyı Mimari Kimliğinin Sürdürülebilirliği

Kıyı alanının, ticaret, ulaşım, savunma ve toplumsal gelişmeler sonucu ortaya çıkan ihtiyaçları karşılama potansiyelinden dolayı, farklı medeniyetlerce hâkimiyet altında tutulmaya çalışılmış, tarihsel süreçte kültürel mirasa katkı sağlayacak değişimlere uğramıştır. Su kaynağının getirdiği avantajları kullanma ya da sorunlara çözüm oluşturmasının getirdiği her türlü olgu, aynı zamanda burada yaşamış halkın yaşam biçimini etkilemiştir. Bu bağlamda kıyı kavramını, su kenarında yaşamının getirdiği kültürü algılamak ve bunu kültürel miras olarak görmek gerekmektedir (Bulut ve Taş, 2017).

Kıyının çekiciliğinin getirdiği kıyı kenarı yerleşim hayatı beraberinde, ortama uyum sağlama sürecini getirmiştir. Bu durumla birlikte su kenarı yerleşim alanlarında, tarihi dönemlerde,

savunma, ulaşım ve ticaret gibi çeşitli amaçlarla oluşturulan surlar, hisarlar tersaneler, liman bölgeleri ve günümüzde modern mimarinin üst düzey örneklerini temsil eden köprüler; su kenarı yaşamın mimariye etkisini göstermektedir. Aynı zamanda kıyı ve mimarlık arasındaki bağın ticaret, ulaşım ve savunma gibi ihtiyaçların yanında konaklama amaçlı yapılan yalılar, kasırlar olarak kıyı kültürüne yansımaları görülmektedir. Su kenarında yapılaşmanın getirdiği manzara kullanımı, havanın nemi ve rüzgâr etkisi gibi fiziki durumların, mimariye ve iç mekânlara etkisi, günümüze ulaşabilen su kenarı yapılarında görülmektedir (Bulut ve Taş, 2017).

Kıyı alanlarının kamuya/topluma ait olma durumunun koruma-kullanma ilkelerinin başında gelmesi gerekmektedir. Kıyı alanlarının bireyselleşme veya sanayi alanlarıyla kaybettiği kamu mekânları için, günümüzde oluşturulan stratejilerle tekrar kıyının kamuya ait olması gerektiği yönünde yeni hedefler belirlenmektedir (Bulut ve Taş, 2017).

Kıyı-Mimari Kimlik İlişkisi

Yaşam tarzı deniz kıyısında yaşama kültürüne göre biçimlenmiş olan kentlerde diğer kentlerden farklı olarak kıyıya özgü yapı ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Örneğin, liman dok tesisleri, iskele, gümrük binaları, dalgakıran, deniz feneri gibi yapılar kıyı kullanımının mimaride form bulmuş halidir. Bölgenin kıyı mimari kimliğini özellikle yapım teknikleri ve kullanılan malzeme çeşitleriyle tarihi kimliğe bürünen yapılar oluşturmaktadır. Bu tarz yapılar güncel koşullarda kullanılmak üzere işlev değiştirebilir ve restorasyon çalışmalarıyla tekrar kullanılabilir. Kıyı silüetinde; renk, doku, gabari, doluluk-boşluk ve malzeme gibi mimari parametreler açısından değerlendirildiğinde, kıyı mimari kimliğindeki algısı net şekilde belirlenebilmektedir (Bulut ve Taş, 2017).

4.1.2 Ülkemizde Kıyı Mevzuatının Tarihsel Gelişimi

Anayasa başta olmak üzere kıyı hukukunda kıyı mekânı devletin hüküm ve denetimi altına alınmıştır ve öncelikle kamusal yarar amaçlı kullanımının esas olduğu tanımlanmıştır. Fakat her tür yatırımın odağında olan kıyı mekânlarına bakış açısı bu kapsamın çok ötesindedir. Kıyının gerektirdiği farklılık ve ayrıcalık içermeyen, neredeyse her şeyin katılımcı olmayan süreçlerde gerçekleştirilebildiği bir kapsam içerisindedir. Bu kapsamda, kıyı hukukunun belirleyiciliğini tartışmak, kıyının koruma-kullanma dengesini sağlamak ve konuya kamu yararı temelinde bakmak ve farklı bir yaklaşım ile düzenleme yapmak gerekmektedir (Kılıç; Akın; Koç, 2014).

İlk olarak Türkiye kıyı mevzuatına ilişkin Beş Yıllık Kalkınma Planları incelendiğinde kıyıların detaylı bir biçimde ele alınmadığı görülmektedir ve mevzuatta da birçok eksikliğin bulunması, sık sık değişikliklerin meydana gelmesi kıyılarına ilişkin birçok planlama sorununu gündeme getirmiştir. Avrupa Birliğine uyum süreci kıyıları açısından önemli bir farkındalık yaratmıştır ve daha çok çevreye, doğaya uyumlu planlar yapılması amaçlanmış ve mevzuatı bu yönde şekillendirmede Avrupa Birliği önemli bir etken olmuştur (Güzel, 2013).

Cumhuriyet Öncesi Dönem

Cumhuriyet dönemi öncesi kıyı mekânına ilişkin düzenlemelerin başlangıç noktasını 1858 tarihli Kanunname-i Arazi'nin; kıyıların kamusal nitelikte olduğu ve özel mülkiyete konu edilemeyeceği, ancak Sultan'ın izni ile denizlerde doldurma yapılabileceği ve yapı yapılması koşulu ile o yerin sahibi olunabileceği belirlenmiştir. Daha sonra, deniz ve göllerin herkesin ortak malı olduğu ve özel mülkiyete konu edilemeyeceği şeklinde düzenlemeler yapılmıştır (Kılıç; Akın; Koç, 2014).

Cumhuriyet Dönemi

Cumhuriyet döneminde kıyı mekânına ilişkin ilk yasal düzenleme 1926 tarihli 743 sayılı Medeni Yasa'dır. Medeni Yasa'da kıyıların kamuya ait yerler olduğu ve bu yerlerin tescil dışı bırakılması gerektiği ifade edilmektedir. 1930 tarihli 1580 sayılı Belediye Kanunu'nda ise dolgu alanlarına ilişkin yönetimin belediyenin yetki ve sorumluluk alanı içinde yer aldığı tanımlanmıştır (Kılıç; Akın; Koç, 2014). Bu kapsamda kıyı mekânına ilişkin tanımlanan ilk düzenlemelerde bile kıyı mekânının kamusal niteliği kabul edilirken, bir yandan da kıyıya müdahale süreçleri yönlendirilmiştir (Kılıç; Akın; Koç, 2014).

Cumhuriyet Sonrası Dönem

Cumhuriyet sonrası dönemde kıyı kanunlarının sıklıkla değiştiği görülmektedir. Kanunlarda ki maddelerin kesin sınır ve çizgilerinin bulunmaması bu dönemde kıyıların korunmasını da zorlaştırmıştır. 1957 tarihli 6785 sayılı İmar Kanunu'na göre "Su kenarlarından en az 30 m mesafede hususi inşaata müsaade edilemez " hükmü gelmiştir. Aynı kanunda yer alan 132. madde ile denizin doldurulmasına izin verilmiştir (Yüksel, 2015).

1980 yılı sonrası, ülkemiz ve dünya için önemli kırılma noktalarından birisidir. 1980 yılında ülkemizde demokrasi kesintiye uğrarken, dünyada küreselleşme ve küresel ekonomi, planlama anlayışını ve yaklaşımını hızlı bir biçimde değiştirmiştir. Bu değişimden en çok etkilenenler ise kıyı kentleri ve kentlerin kıyıları olmuştur (Kılıç; Akın; Koç, 2014).

İlk olarak 1972 yılında 1605 sayılı yasa ile 6785 sayılı yasaya eklenen Ek 7. ve 8. maddeler ile kıyı tanımı ve kavramı yasal mevzuata girmiştir. Bu maddelerde kıyıda kamu kavramı ve kamusal kullanımın boyutlarına ilişkin tanım yapılmıştır. Kıyılara dolgu ile özel amaçlara dayalı müdahale yasaklanırken, büyük ölçekli süreklilik arz eden, kamu eliyle yapılan dolgulara dayalı müdahalelerin de önü açılmıştır (Kılıç; Akın; Koç, 2014).

1982 Anayasası ile kıyı mekânlarının farklı düzenlemelerle deniz, göl ve nehir mekânlarının kamusal niteliği kapsamında sahipsiz yerler olduğu tanımlanmış, kıyı mekânının su tarafında üretim faaliyetlerine ve olası kirlenme sorunlarına ilişkin düzenlemeler yapılmıştır (Kılıç; Akın; Koç, 2014). 1982 Anayasası'nın madde 43'e göre kıyının ve sahil şeridinin kullanımında kamu öncelikli olduğu belirtilmiştir. Bu yasada kıyılar güvence altına alınmıştır ve kıyı sahil şeridi ile birlikte daha bütüncül olarak düşünülmüştür (Yüksel, 2015).

1982 tarihli 2863 sayılı Turizm Teşvik Yasası ise turizm odaklı yapılaşmayı yönlendirmiş, kıyı mekânları hızlı bir değişim süreci ile karşılaşmıştır. Bu sürecin dinamikleri yasal ve kurumsal altyapısını tesis ederek kıyı mekânlarını da içeren imar hukukunu biçimlendirmeye başlamış ve sadece kıyı mekânına özgü düzenlemeler yapıldığı görülmüştür (Kılıç; Akın; Koç, 2014).

1984, 1987, 1990, 1992, 2004 ve 2005 yıllarında yürürlüğe giren “Kıyı Yasası” ve Uygulama Yönetmelikleri ile kıyı mekânına ilişkin tanımlar, kıyıda yer alabilecek işlevler ve koşulları belirtilmiştir. Deniz, göl ve akarsular ile kıyılar özelliklerini bozucu ve yıpratıcı şekilde kullanılamaz ilkesi benimsemiş olmakla birlikte 2863 sayılı Yasa ile “turizm merkezi”, “turizm alanı” ve “özel turizm bölgesi” gibi tanımlar getirilerek, bu alanların ilanı ve planlama yetkileri ilgili Bakanlıkta toplanmıştır (Kılıç; Akın; Koç, 2014).

Bu dönemde çıkarılan 3086 sayılı Kıyı Yasası (1984) ve Yönetmeliği (1985) kıyıya özgü bütüncül ilk yasal düzenleme olarak önemlidir. Bu yasa ve yönetmelik, kıyı mekânlarının özelliklerini gözeterek koruma ve kullanma esaslarını tespit etmeyi yönlendiren, kıyıların herkesin eşit olarak yararlanmasına açık devletin hüküm ve tasarrufu altında, kamu yararına kullanım öncelikli ve kıyı kenar çizgisinin tespitini öngörmektedir. Ancak, 1972 yılından önce kıyıda yapılmış yapılar ile yasanın yürürlüğe girdiği tarihten önce imar hukukuna ve imar planına uygun olarak yapılan yapılar ve yasadışı nitelikte olup bakanlıkça kamu yararına olduğu karara bağlanan yapılar örtülü bir af getirilerek kapsam dışı olarak değerlendirilmiştir. 3086 sayılı Kıyı Yasası ve Uygulama Yönetmeliği'ne göre; deniz, doğal ve yapay göl ve akarsularda, imar planlı alanlarda en az 10 m, diğer yerlerde en az 30 m. genişliğinde sahil şeridi tanımlanmıştır (Kılıç; Akın; Koç, 2014).

1990 tarihli 3621 sayılı kanuna göre “110 sayılı genelgede 10-30 ve 100 m olan sahil şeridi tanımları 20-50 ve 100 m olarak belirlenmiştir”. 50 m genişlik verilen kıyılarda belirli durumlarda 10m düşürülmesine izin verilmiştir. Bu da kıyının çıkarlar doğrultusunda kullanılabilmesini göstermektedir bu yüzden bu madde Anayasanın 43 ve 46. maddelerine aykırılığı nedeniyle iptal edilmiştir (Yüksel, 2015).

1992 tarihli 3621 sayılı kanuna göre kıyı kuşağı, kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 100 m. genişliğindeki alan olarak tanımlanmıştır. Ve sahil şeridi içinde yer alacak kullanımların kıyı kenar çizgisine yaklaşma mesafeleri 50 m. olarak belirlenmiştir. İlk 50 m.’de sadece yaya yolu, gezinti yolu, rekreatif amaçlı dinlenme alanı, ikinci 50 m.’lik alanın ise günübirlik turizm tesis ve kullanımı olarak planlanabileceği öngörülmüştür. Kanunda kamu yararının gerektirdiği durumlarda uygulama imar planı kararı ile deniz, göl ve akarsularda ekolojik özellikler dikkate alınarak doldurma ve kurutma suretiyle arazi elde edilebileceği kararı bulunmaktadır. Bu kanunla birlikte kıyıda yapılacak olan değişikliklerde imar planı revizyonu gerekli kılınmıştır ancak kanundaki belirsizlikten dolayı revizyonlar yapılamamıştır ve uygulamalar durmuştur. Bunun sonucun da kaçak yapılaşmalar görülmüştür (Ünal, 1993).

1990 yılında yayımlanan kıyı kanununda değişikliğe gidilmiştir ve 02.03.2013 tarihli Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik çıkarılmıştır. Bu yönetmeliğin 1. Maddesine göre “ iki bölümden oluşan sahil şeridi kullanım amacı, topografya ve doğal eşiklere göre uygulama imar planı kararı ile belirlenmiş olup Sahil Şeridinde yapılacak yapılar kıyı kenar çizgisine en fazla 50 metre yaklaşabilir, Yapı yaklaşma mesafesi içerisinde kalan alanlar uygulama imar planı ile gezinti alanları, dinlenme ve bu Yönetmelikte tanımlanan rekreatif alanlar ve yaya yolları olarak düzenlenebilir’. Bu yönetmeliğin 3. Maddesinde ise kıyı kenar çizgisinin onayı ve ilanı ilgili düzenlemeler yapılmıştır. Bu kanun beraberinde belirlenen kıyı kenar çizgisine itiraz hakkını doğurmuştur (Web 3, 2020).

4.1.3 Dünya'dan ve Türkiye'den Örnekler

Dünya'dan ve Türkiye'den örnekler seçilirken tarihsel açıdan önem taşıyan ve kıyının kentsel kimliğini, hafızasını yaşatma hedefinde olan projelere yer verilmiştir.

4.1.3.1 Dünya Ölçeğinde Kıyı Tasarım Örnekleri

Pirrama Kentsel Kıyı Parkı Projesi, Sydney, AVUSTRALYA

Pirrama Parkı, işlevini yitirmiş bir sanayi bölgesinin yeniden değerlendirildiği Avustralya'nın Sydney kentinde bulunan kentsel bir kıyı parkıdır. Pirrama Parkı önceden Pyrmont Kıyı Emniyeti'ne ait olan alanın kamusal bir kullanıma hizmet vermesi için yeniden canlandırılmasıyla meydana gelmiştir (Erkmen, 2015).

Şekil 1. Pirrama Park, Sydney

Kaynak: Web 4, 2020

Pirrama Parkı, Avustralya'nın en eski yerleşim merkezlerinden biri olan Sydney'deki Pyrmont bölgesinde bulunmaktadır. Pyrmont, Sydney'deki merkezi iş alanının 2 kilometre güneybatısında kalmaktadır. Pyrmont'un kuzeyinde, 2005 yılından önce deniz polisi karakolunun arazisi olan Pirrama Parkı 18.000 metrekarelik bir alan kaplamaktadır. Pirrama Parkı'nın kuzeyinde daha önceden tasarlanmış ve uygulanmış olan Pyrmont Point Park ve kuzeydoğusunda Gibba Park yer almaktadır. Pirrama Park yakın çevresindeki diğer iki park ile bütüncül bir sistem yaklaşımıyla ele alınarak tasarlanmıştır (Erkmen, 2015).

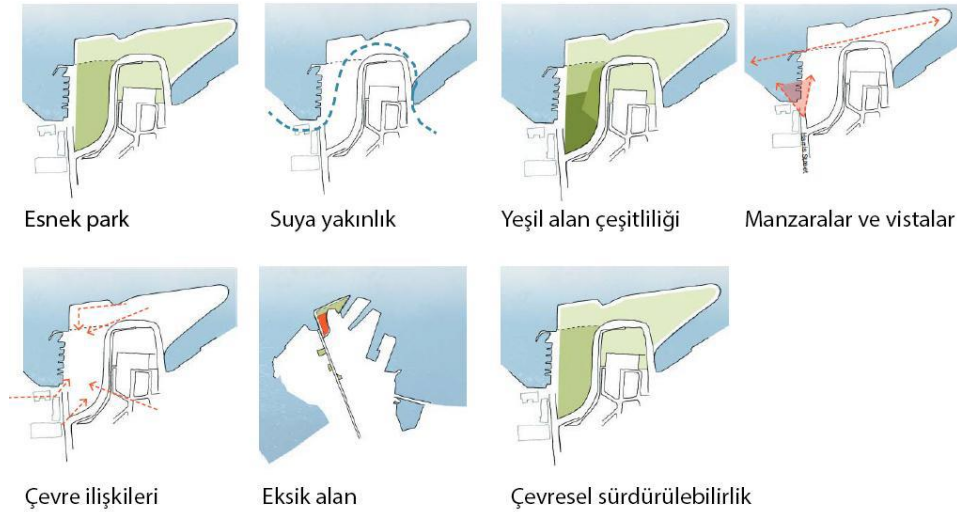
Eski deniz polisi karakolunun arazisi olan bu alanın park olarak yeniden değerlendirilmesi fikri bir toplum hareketiyle ortaya çıkmıştır. Pirrama Parkı tasarlanırken kent ile su arasında güçlü bir ilişki kuran ve kamusal bir kullanım sağlarken aynı zamanda da benzeri olmayan ve sürdürülebilir bir kentsel kıyı parkı oluşturmak amaçlanmıştır. Kentsel tasarım kavramlarının park için kullanılırken yaya dostu, canlı, aktif ve kamusal kullanım sağlayan ve kamunun ihtiyaçları doğrultusunda tasarlanmış bir park olması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca Sydney Liman Kıyısı'nın önemi de güçlendirilmeli ve alanın saygınlığının artırılacağı bir tasarım yaklaşımı sunulması gerektiği belirtilmiştir. Bu projenin amaçlarından bir diğeri de bölgenin kendine has karakterini (tarihini, coğrafi özelliklerini, vb.) vurgulayan ve kent için yeni bir odak noktası oluşturacak bir kamusal açık alanının yeniden canlandırılabilmesidir. Bu proje tasarlanırken hedef olarak belirlenmiş başka bir konu ise alanın coğrafi özelliklerinden (mikrokliması, alanın kendine özgü bir konumunun bulunması, vs.) maksimum düzeyde faydalanılarak sürdürülebilir bir kent parkı yaratmaktır. Bütün bu amaçlar doğrultusunda Pirrama Parkı için bir master plan hazırlanmıştır ve projenin uygulama aşamasına geçilmiştir (Erkmen, 2015).

Şekil 2. Pirrama Parkı Master Planı

Kaynak: Erkmen, 2015

Projenin tasarım aşamasında tasarım ekipleri tarafından yedi tasarım prensibi oluşturulmuştur. Pirrama Parkı'nın tasarımı bu prensipler doğrultusunda geliştirilmiş ve projenin hedefleriyle birleştirilerek projenin master planı ortaya çıkarılmıştır (Erkmen, 2015).

Şekil 3. Pirrama Parkı Tasarım Aşamasında Oluşturulan 7 Tasarım Prensibi

Kaynak: Erkmen, 2015

Bu yedi prensip doğrultusunda tasarlanan Pirrama Parkı, Pymont Point ve Gibba Parkları'nın bir uzantısı olarak tasarlanmıştır ve tasarlanırken çevresindekilerden aldığı referanslarla çevresi ile bir bütün oluştururken aynı zamanda da ortaya çıkabilmesi ve kendini gösterebilmesi için çevresi ile tezat bir karakter oluşturulmuştur. Ayrıca Pirrama Parkı tasarlanırken parkın çevresindeki diğer kıyı parkları (West Kıyı Parkı, Darling Island Parkı, vb.) ile olan bağlantıları da güçlendirilmiştir (Erkmen, 2015).

Şekil 4. Pirrama Parkı Genel Görünüm

Kaynak: Web 5, 2020

Projenin tasarımında Pirrama Parkı'nın çevresi ile bağlantısının yanı sıra alanın tarihine de atıfta bulunulmuştur. Alanın zengin tarihi tasarımda kullanılan doğal kıyı çizgisi izi, kayalıklar, deniz yapıları, iskeleler gibi öğelerle tasarıma yansıtılmıştır. Pirrama Parkı'nı diğer kıyı parklarından ayıran bir diğer özelliği ise "su"yu ilk planda tutarak su ile olan ilişkiyi yalnızca seyir amaçlı kılmak yerine onun gerisinde, üzerinde ve içinde olmayı da sağlamaktır. Parka, kullanıcının seyir amaçlı kullanımında suyun gerisinde, kano ve kayak gibi aktiviteler sırasında üzerinde, yüzerken de içinde olmasını sağlayacak özellikler tasarlanmıştır (Erkmen, 2015).

Şekil 5. Pirrama Parkı Su Kullanımı

Kaynak: Erkmen, 2015

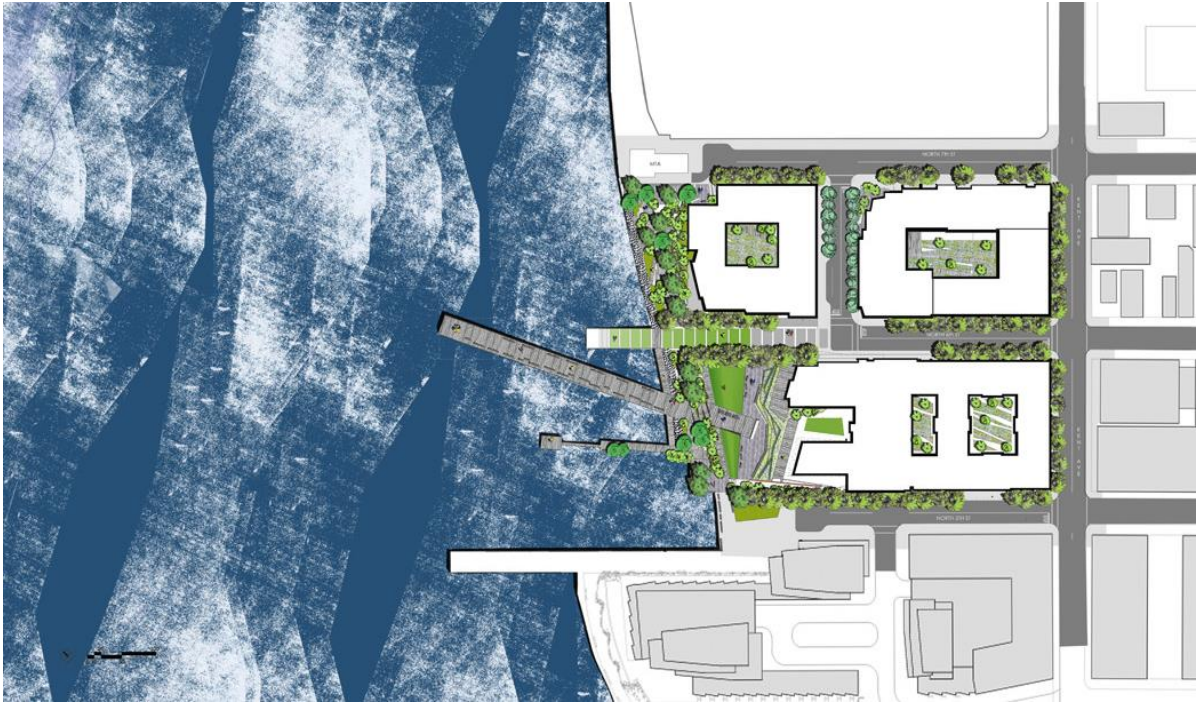
Şekil 6. Pirrama Parkı Suya İnen Basamaklar

Kaynak: Web 5, 2020

Pirrama Parkı'nın genel tasarımına bakıldığında su hizasına kadar inen hatta suyun içinde devam eden basamaklar, su üstünden alan boyunca devam eden ahşap yürüyüş platformları ve suya mümkün olduğunca yakın olan oturma ve dinlenme alanları olduğu gözlenmektedir. Ayrıca sert zeminli kamusal açık alanlar ile yeşil açık alanların dengeli biri biçimde birlikte kullanılmış olduğu ve Pirrama Parkı alanının geçmiş kullanımına atıfta bulunan, eski iskelenin kalıntılarının tasarımın bir parçası olarak kullanıldığı görülmektedir (Erkmen, 2015).

Edge Parkı, Brooklyn, New York, ABD

Williamsburg sahili, bir asırdan fazla bir süredir sanayi ve kalıntıları bulunan bir alandır. Bu durum bu alanın halkla arasına sınırlar getirmiştir. Yeni imar planında, yoğunluğu artırarak ve sahil erişimini vurgulayarak kamusal arayüzü suyun kenarı ile değiştirmektedir. Edge Parkı insanları nehre getirmeyi ve ekosistemi toplumun dokusuna bağlamayı amaçlamaktadır. Hem yeni konut kuleleri hem de halka açık su parkı için, kulelerin halka açık erişimi ve Doğu Nehri, Manhattan manzaralarını koridorlarla nehre açılan kapılar olarak hareket etmesini sağlamaktadır. Bu anlamda simgesel bir bağlantı kurulmuştur (Web 6, 2020).

Şekil 7. Edge Parkı Planı

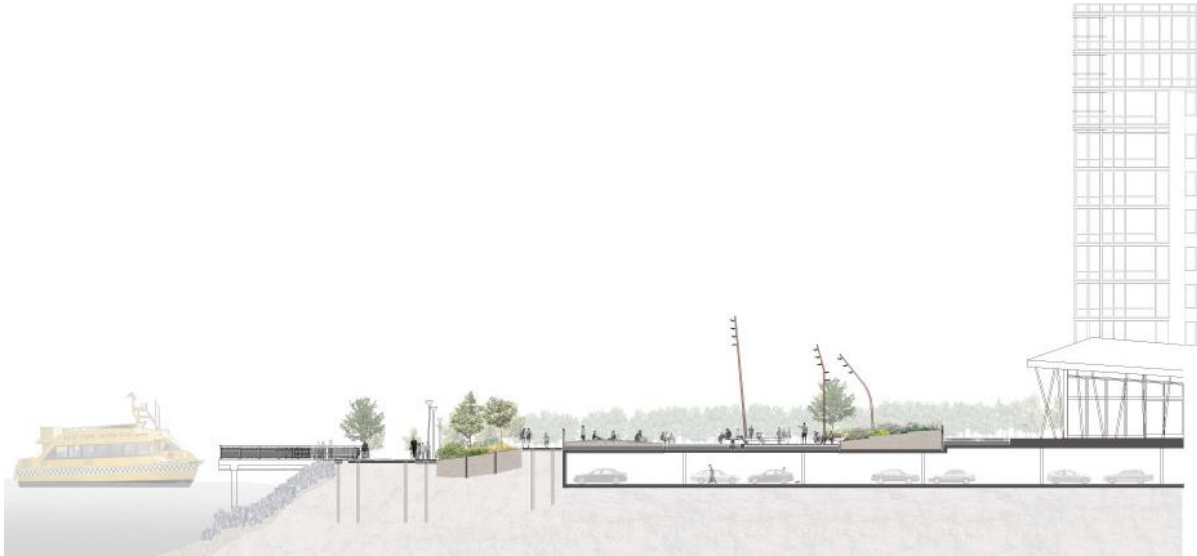
Kaynak: Web 6, 2020

W Mimarlık ve Peyzaj Mimarlığı'nın vizyonu (Batı Harlem Piers Parkı olarak da bilinir), insanlar ve çevreleri arasında kalıcı bir bağlantı oluşturan etkileşim yerleri yaratmaktır. Bu doğrultuda Edge Park'ı, su kenarındaki güçlerin karşı karşıya gelmesini vurgulamakta ve kamusal kullanımı teşvik etmektedir (Web 7, 2020).

Şekil 8. Edge Parkı

Kaynak: Web 6, 2020

Şekil 9. Edge Parkı Kesiti

Kaynak: Web 6, 2020

Plan, nehrin her iki tarafını da birleştirerek, özellikle Empire State Binası'na yöneltilen manzaraları yeniden yönlendirmek için iskeleler kullanılmıştır. Tasarım, su kenarındaki kuvvetlerin karşı karşıya gelmesini vurgulamakta ve kamusal kullanımı teşvik etmektedir. Bu alanda, şehir ızgarası ve nehrin ekosistemi birleşip, karışıyor ve çatışıyor: yol yaya yeşili haline

geliyor, otopark eğimli bir çim ile çevrili, iskeleler parkın derinliklerinden suya ulaşıyor ve taş nehir kıyısı betonla tezat oluşturacak şekilde bölünmüştür. Toprak ve su arasındaki sınırların bu şekilde bulanıklaşması, iç kısımlardaki deniz kenarını topluma kullanımına açmaktadır genişletmektedir. Parktaki çeşitli oturma alanları, nehir akıntısı tarafından dağılmış gibi konumlandırılmıştır (Web 6, 2020).

4.1.3.2 Türkiye’de Kıyı Tasarım Örneği

Konak Meydanı ve Çevresi Düzenleme Projesi, İZMİR

EPA Mimarlık ve Şehircilik Atölyesi tarafından tasarlanan Konak Meydanı ve Çevresi Düzenleme Projesi 2005 yılında Arkitera İşveren Ödülü'ne layık görülmüştür. İzmir Kent Tarihinde Konak Meydanı çok önemli bir Kamusal Merkez Alanıdır. İzmir'in coğrafi konumunun en belirgin özelliği bir kıyı kenti olmasıdır. Bu karakteristik özelliği tarih boyunca İzmir'in ekonomik, toplumsal ve kültürel yapısını belirleyen temel etkenlerin en önemlisidir. Bu anlamda Konak Meydanı, yıllarca hem işlevsel hem de simgesel bir önem taşımıştır. Kent halkı, yöneticiler, tasarımcılar ve plancılar, bu bölgeyi sürekli tartışmışlar, hakkında kararlar almışlar, projeler geliştirmişlerdir. İzmir kent tarihi içinde önemli bir yeri bulunan Konak Meydanı, Sarı Kışlanın 1957 de yıkılmasıyla iyice yalnızlığa itilmiştir. Üzerinde sürekli konuşulan, tartışılan ve projeler üretilen Konak alanı iki binli yıllara gelindiğinde aynı belirsizliğini sürdürmüştür (Web 8, 2020).

Şekil 10. Konak Meydanı ve Çevresi

Kaynak: Web 8, 2020

2002 Nisan ayında, projelendirme çalışmaları başlamıştır. Öncelikle kent tarihi üzerinde çalışılmış ve bu alanla ilgili daha önce yapılmış projeler incelenmiştir. Gümrük Binalarından Varyanta kadar Cumhuriyet Bulvarını da içine alan yaklaşık 20 hek. alanın planlaması ve örgütlenmesi ana temaları olarak;

-Meydanın Denizle yeniden Buluşmasını sağlamak,

-Konak Meydanını eski izleri üzerinde Kamusal alan olarak düzenleyerek tarihsel kimliğine süreklilik kazandırılmasının sağlanması,

-Sarı Kışla Alanının tarihsel belleğin günümüze taşınmasına olanak verecek şekilde, Kent Tarihi Parkı ve yeşil alan düzenlenmesi, hayata geçirilmesi olarak belirlenmiştir (Web 8, 2020).

Şekil 11. Sarı Kışla duvar sınırlarının döşeme farklılıkları ve yeşil alanla belirtilmesi

Kaynak: Web 8, 2020

Mevcut koruma planı, kıyı ile Varyant arasındaki yarım kalmış ayaklı yol, taşıt yolu üzerine yapılmış yaya platformu, bu çalışmada temel veriler olarak kullanılmıştır. Saat Kulesi merkezli eski Konak Meydanı, hem kent belleğinin yenilenmesi, hem de 21. yüzyıl İzmir'inin kent kimliğinin oluşmasında yapacağı katkı dikkate alınarak, proje alanının merkezi olarak kabul edilmiştir. Meydanın özgün boyutları izlenerek Yalı Camisi ile Sarı Kışlanın duvar sınırı, eski rıhtım yolu boyutları ve döşeme kaplamasının farklılığı ile kentsel kimliğe katkıda bulunacak nitelikte, çağdaş yorumlara ve kullanımlara uygun bir açık alan olarak düzenlenmiştir. Üzerinde

dolaşılan, bir buluşma alanı olarak, kent halkıyla dinamik bir süreç yaşaması öngörülmüştür. Sarı Kışlanın yapımı ile oluşan bu eski kent merkezinin işlevi bugün değişmiştir. Meydanın bugünkü işlevinin temel karakteri, kent tarihi içindeki konumundan kaynaklanan kimliğidir. Amaçlanan Kimliğin korunması, günümüz koşullarında ancak bir yaşam çevresi oluşturmakla mümkün olmaktadır (Web 8, 2020).

Genel anlamıyla proje, Yaklaşık 20 hektarlık bir alanın üzerinde hiçbir yapı yapılmadan, kentsel kimliğe katkıda bulunacak, çağdaş yorumlara ve kullanımlara uygun açık alan olarak düzenlenmiştir. Tarihsel izlerin kalıcılığının günümüze aktarılması amacıyla; Eski Sarı Kışla alanının bir bölümü yeşil alan bir bölümü de Kent Tarihi Parkı olarak düzenlenmiştir. Proje kapsamında bulunan "Zaman Tüneli ", Metro peronu içinde 17.5 x 45' lik alan üzerinde tasarlanmıştır. Bir bölümü inşa edilmiş bulunan bu tasarımların gerçekleşmesi, tarihi belleğin sürekliliğine tanıklık etmesi bakımından yararlı olmaktadır (Web 8, 2020).

4.2 Tirilye (Zeytinbağı) Kıyı Alanı Kentsel Tasarım Projesi Analiz Çalışmaları

4.2.1 Tirilye'nin Konumu ve Özellikleri

Tirilye (Zeytinbağı) Bursa İli, Mudanya İlçesine bağlıdır. Tirilye Marmara Denizi'nin güneydoğusunda Gemlik körfezinin bitiminde etrafı zeytinliklerle çevrili bir vadinin iki yamacına yerleşmiş tarihi bir kıyı beldesidir (Tokuş, 2009).

Bursa'ya 40, Mudanya'ya 11 kilometre uzaklıktaki Tirilye'nin kuruluşu MÖ. 5.yy olarak düşünülmektedir (Web 11, 2020). Günümüze kadar birçok medeniyet hüküm sürmüştür. Bu medeniyetler Bitinyeliler, Eski Yunanlılar, Frigyalılar, Lidyalılar, Persler, Makedonyalılar, Romalılar, Bizanslılar ve en son Osmanlılar olmuştur. Bryllion, Trigleia, Trilye/Tirilya gibi isimlerle anılan Tirilye, 1963 yılında Zeytinbağı adını almış ve günümüzde tekrar eski adına kavuşmuştur. Tirilye tarih boyunca şarabı ve zeytini ile ünlü olmasının yanı sıra kültür varlıkları açısından da çok zengin bir yerleşim yeridir (Web 12, 2020).

Tirilye tarih boyu ev sahipliği yaptığı her medeniyetten kendisine bir parça saklayarak bozulmadan günümüze ulaşabilmiş bir yerleşimdir. Yüzyıllar boyu önemli bir liman kenti olmasının yanında önemli sayılabilecek bir dini merkez olan Trilye'de Rumlardan kalma 3 manastır,7 kilise, 3 ayazma ve Ortodoks Rum mezarlığı bulunmaktadır. Bunun yanısıra 150 - 200 yıllık sivil mimari örnekleri, 1909 yılında yapılan okul binası (Taş Mektep) ve 16.yüzyıl özelliklerini taşıyan bir adet hamam bulunmaktadır. Bu özellikleri sebebiyle 1980 yılında

Gayrimenkul Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu kararıyla ‘Korunması Gerekli Sit Alanı’ kapsamına alınmıştır (Tokuş, 2009).

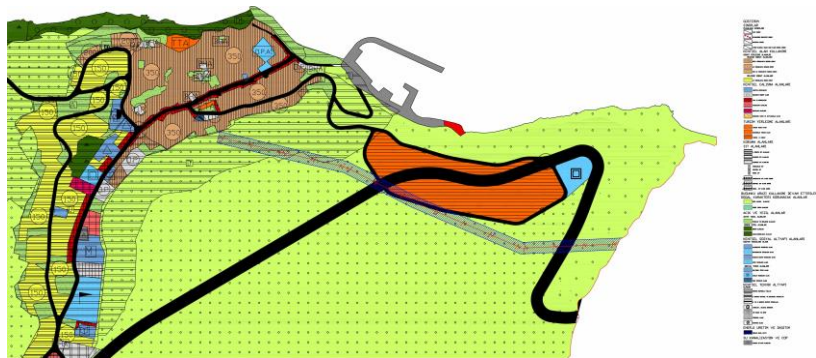
Tirilye, tarih boyunca önemli bir liman kenti olmuştur. Bunun en önemli nedeni coğrafi konumu itibariyle Bizans ve Osmanlı gibi büyük imparatorlukların asker ve yakın bölgelerde yetiştirilen ürün sevkiyatının Tirilye’den sağlanıyor olmasıdır. Tirilye şarabı, zeytini ve ipeğiyle büyük bir üne sahip olmuştur. Günümüzde bağcılık ve şarapçılık aynı yoğunlukta devam etmemektedir fakat zeytincilik yörenin hala en önemli geçim kaynağıdır. 19. yüzyılda bölgede 19 adet yağhanenin bulunduğu Tirilye, en önemli zeytinyağı üretim merkezlerinden biriydi. Tirilye’den Amerika’ya zeytinyağı sevkiyatı yapılmaktaydı (Tokuş, 2009).

4.2.2 Tirilye Mevcut Planlar ve Çalışma Alanının Konumu

4.2.2.1 Tirilye Mevcut Planlar

1/5000 Tirilye Nazım İmar Planı

1/5000 Tirilye Nazım İmar Planı, Bursa Büyükşehir Belediyesi’ne bağlı Zeytinbağı Belediyesi tarafından yapılmıştır.

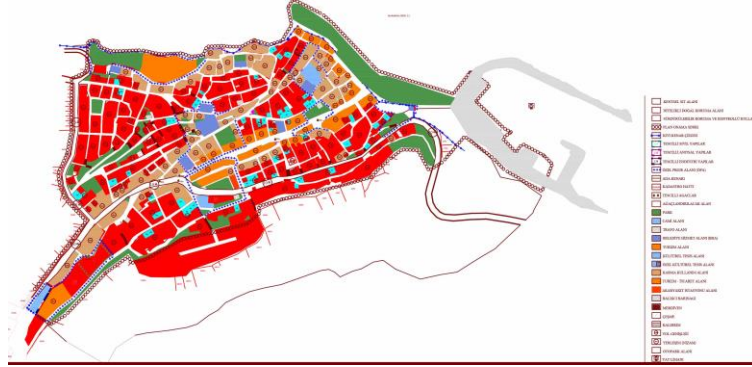
Şekil 12. 1/5000 Tirilye Nazım İmar Planı

Kaynak: Mudanya Belediyesi, 2020

1/5000 Tirilye Nazım İmar Planı’nda kıyı alan park ve dinlenme alanı olarak belirlenmiştir. Kentsel yerleşim alanında mevcut yerleşim alanı orta yoğunluk (350 kişi/ha), gelişme konut alanı da düşük yoğunluk(150 kişi/ha) olarak belirlenmiştir. Gelişme alanının bulunduğu bölgede eğitim alanı ve sağlık alanı olması planlanmıştır. İskele caddesi ticaret alanı olarak belirlenmiştir. Tirilye – Mudanya arasında kalan büyük bir alan turizm alanı olarak belirlenmiştir.

1/1000 Tirilye Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu

1/1000 Tirilye Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu, Bursa Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Mudanya Belediyesi tarafından 2013 yılında yapılmıştır.

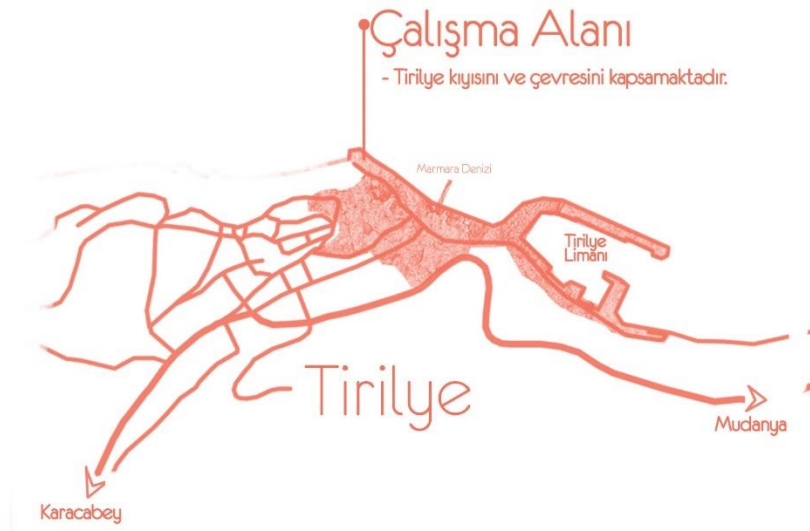
Şekil 13. Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu

Kaynak: Mudanya Belediyesi, 2020

1/1000 Tirilye Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı İmar Planı Revizyonu'nda, İskele Caddesi turizm – ticaret alanı ve sit alanı içerisindeki bazı konut alanları karma kullanım olarak belirlenmiştir.

4.2.2.2 Çalışma Alanı

Kıyı yaşamı ve tarihi yapılarıyla tarih boyunca büyük öneme sahip olan Tirilye'de kent kimliğini yerleşimin sahip olduğu en önemli değerler üzerinden yeniden güçlendirme amacıyla çalışma alanı kıyı ve çevresindeki Fatih Camii'ni, Tarihi Hamam'ı (Tirilye Müzesi), İskele Caddesi'nde bulunan park alanını ve Kemerli Kilisi'yi kapsayacak şekilde belirlenmiştir.

Şekil 14. Çalışma Alanı Sınırları

4.2.3 Kent Merkezi – Kıyı İlişkisi

Kıyılar tarihin ilk yerleşimlerinden itibaren sağladığı olanaklar itibariyle özel bir öneme sahip olmuştur. Kıyı, tarih boyunca insanlık ve kentleşme için önemli fiziksel etmenlerden biri olmuştur. Kente sosyal ve ekonomik katkılarda bulunması, rekreasyonel fırsatlar sağlaması, estetik değerler taşıması ve insanın ikincil ihtiyaçlarını karşılaması açısından kıyılar bağlı olduğu kentleri her zaman olumlu yönde etkilemişlerdir (Erkmen, 2015).

Tirilye'deki kent ile kıyı ilişkisini güçlendiren dört unsur vardır. Bunlar; liman, zeytinlik alanlar(ürün), tarihi ve kültürel yapılar ve İskele Caddesi'dir.

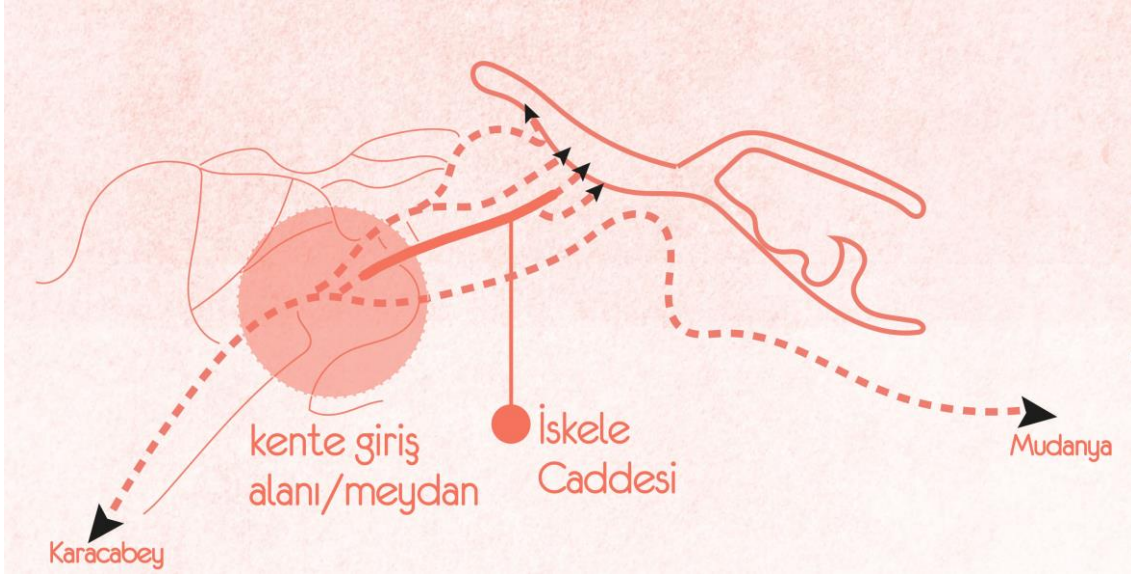
Tarih boyunca önemli bir liman kenti olan aynı zamanda yetiştirilen ürünlerin dışa aktarılması Tirilye'deki kent merkezi ile kıyı ilişkisinin güçlenmesini sağlamıştır.

Tirilye eski bir Rum yerleşimidir ve birçok tarihi ve kültürel değere sahip yapılar bulundurmaktadır. Kentin limanla dışa açılması kültürel alanların önemini arttırmıştır ve kentin kıyı ile olan bağlantısını güçlendirmiştir.

Şekil 15. Kent ile Kıyı İlişkisini Güçlendiren Tarihi- Kültürel Alanlar, Zeytinlikler ve Liman

Tirilye kent merkezi ile kıyı arasındaki en güçlü bağı oluşturan yer İskele Caddesi'dir. Kente giriş alanı olan meydan ile kıyı arasında doğrudan bir bağlantı kurmaktadır. Cadde boyunca bulunan lokantalar, zeytinyağı satış birimleri ve tarihi yapılar bu alanın tercih edilmesini sağlamakta ve insanları doğrudan kıyıya ulaştırmaktadır.

Şekil 16. Kent ile Kıyı İlişkisini Güçlendiren İskele Caddesi

4.2.4 Analiz ve Sentez Çalışmaları

4.2.4.1 Arazi Kullanım

Kıyı boyunca restoran/kafe ve yeşil alanlar bulunmaktadır. Limanda balıkçı barınakları vardır. Limanın doğusunda kumsal vardır. İskele Caddesi boyunca ticaret alanları yoğunlaşmaktadır. Birçok otel ve lokantalar bulunmaktadır. Alanın batısında tarihi yapılar yoğunlaşmaktadır.

Şekil 17. Arazi Kullanım

4.2.4.2 Ulaşım Durumu

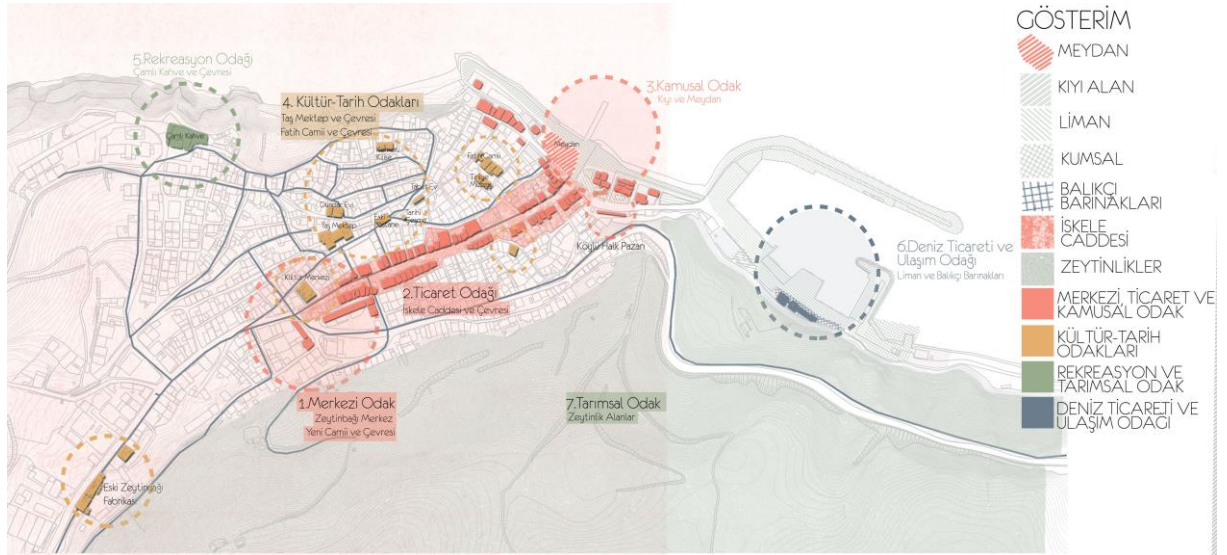
Mudanya Yenikaraağaç yolu Tirilye-Mudanya arasındaki ulaşımı sağlamaktadır. İskele Caddesi ikinci dereceden taşıt yoludur. Fakat dükkanlar ve oteller sayesinde canlılığı olmasından dolayı daha çok yaya ağırlıklı bir kullanım söz konusudur. Tirilye eğimli ve eski bir yerleşim alanı olmasından dolayı dar yollara sahiptir.

Şekil 18. Tirilye Ulaşım Durumu

4.2.4.3 Odak Alanlar

Tirilye bütünü kapsayan odak alanları çalışması önemli toplanma mekânları ve nirengi noktaları dikkate alınarak yapılmıştır. Toplamda 7 odak alanı belirlenmiştir.

Şekil 19. Odak Alanlar

Belirlenen 7 odak şu şekildedir;

1-Merkezi Odak: Merkezi Odak alanı, Tirilye’ye giriş alanı olan ve meydan niteliği taşıyan Zeytinbağı Merkez Yeni Camii ve çevresi olarak belirlenmiştir. Bu alan hem toplu taşıma araçlarının toplandığı hem de İskele Caddesi’nin başlangıç noktası niteliğini taşımaktadır. Bundan dolayı önemli bir toplanma mekânıdır.

2-Ticaret Odağı: Ticaret odağı, İskele Caddesi ve çevresi olarak belirlenmiştir. İskele Caddesi boyunca butik oteller, lokantalar ve zeytinyağı satış dükkânları bulunmaktadır. Zeytinyağıyla ünlü olan Tirilye’yi ziyaret eden kişilerin mutlaka uğradığı bir caddedir. Cadde sonu doğrudan deniz kıyısına ulaşmaktadır. Yaya ağırlıklı bir mekândır. Cadde boyunca anıt ağaçlar ve tarihi yapılarda bulunmaktadır. Kahvehaneler, dükkânlar ve park gibi ortak mekânların çoğu İskele Caddesi’nde yer almaktadır.

3-Kamusal Odak: Kamusal odak olarak İskele Caddesi’nin bitişiyle başlayan kıyıda meydan ve iskelenin bulunduğu alan belirlenmiştir. Bu alan kıyıya ana giriş niteliğindedir. Meydan ve iskelenin bulunması ayrıca meydanda bulunan hediyelik eşya satış noktaları bu alanda önemli bir toplanma mekânı yaratmaktadır.

4-Kültür - Tarih Odakları: Tirilye tarihi ve kültürel açıdan zengin bir yerleşimdir. Geçmişte yapılan çoğu yapı günümüze taşınmıştır. Bu yapılar önemli odak noktaları oluşturmuştur. Taş Mektep ve çevresi (Kemerli Kilise, Eski Postane, Tarihi Çeşme, Tabut Ev), Fatih Camii ve çevresi (Tarihi Hamam (Tirilye Müzesi)), Güzel Sanatlar Atelyesi ve Eski Zeytinyağı Fabrikası tarihi ve kültürel odaklar olarak belirlenmiştir.

5-Rekreasyon Odağı: Çamlı kahve ve çevresi önemli bir rekreasyon alanıdır. Geçmişten beri var olan Çamlı Kahve Tirilye’yi ziyaret edenlerin mutlak uğrak noktası haline gelmiştir. Yüksek bir alanda bulunmasından dolayı da panoramik bir manzaraya sahip bu alan önemli bir toplanma ve buluşma mekânıdır.

6-Deniz Ticareti Ve Ulaşım Odağı: Tirilye tarih boyunca önemli bir liman olmuştur ve kenti ürünleri başka yere ulaştırarak dışa açmıştır. Günümüzde de İstanbul- Tirilye arası tekne yarışları düzenlenmekte ve gezi teknelerinin uğrak noktasıdır. Balıkçı barınakları da limandaki önemli bir toplanma mekânı yaratmaktadır.

7-Tarımsal Odak: Zeytin ve zeytinyağı tarih boyunca Tirilye’de önemli bir geçim kaynağı olmuştur. Günümüzde de bu devam etmektedir. Bu açıdan zeytinlik alanlar önemli odak alanlarıdır.

4.2.4.4 Alan Kullanımı - Bölgeleme

Tirilye kentsel alan ve kıyı alanı içerisinde farklı alan kullanımları tespit edilmiştir ve farklı bölgeler belirlenmiştir. Kıyı alanı kullanımında sahil boyunca var olan yaya mekânı deniz ile yaya etkileşim bölgesini oluşturmakta iskele, meydan, oturma alanları ve restoranlar bu bölge kullanımını güçlendirmektedir. Aynı zamanda bu bölgeler kendi içinde de toplanma, buluşma ve etkileşim mekânları yaratmaktadır.

Tirilye'nin ilk yerleşim bölgesi batı yamacıdır(iskele caddesinde denize doğru bakarken soldaki yamaç). Tirilyede'ki 7 adet tarihi kilisenin beşi bu tarafta yer almaktadır (Web 13, 2020).

Tirilye Limanı, Tirilye'nin 'dışarıya' açılmasını sağlayan bölgedir. Bursa'da düzenlenen yelken yarışları için önemli bir bölgedir. Aynı zamanda Bursa Yelken Kulübü üyeleri Tirilye'yi yatçılık üssü olarak kullanmaktadır (Web 14, 2020). Balıkçı barınakları, mevcut durumunda aktif olarak kullanılmasa da kentlinin deniz ile etkileşimini güçlendiren bir bölgedir. Doğal bir kumsal olan Zeytinbağı Halk Plajı da deniz etkileşimini güçlendirmektedir.

Mudanya Yenikaraağaç yolu üzerinde bulunan ve yaklaşık 30 m yüksekliğe sahip bir panorama noktası bulunmaktadır. Bu bölgeden Tirilye yerleşim bölgesi, kıyı alanı ve liman bölgesi geniş bir açıyla gözükmektedir. Diğer bir panoromik görüş alanı sağlayan bölge de Çamlı Kahve'dir.

Şekil 20. Mudanya Yenikaraağaç Yolu Üzerinde Bulunan Panorama Noktasından Tirilye Yerleşim Bölgesi

Kaynak: Kişisel Arşivden, 2020

Şekil 21. Mudanya Yenikaraağaç Yolu Üzerinde Bulunan Panorama Noktasından Tirilye Kiyı Alanı ve İskele

Kaynak: Kişisel Arşivden, 2020

Şekil 22. Mudanya Yenikaraağaç Yolu Üzerinde Bulunan Panorama Noktasından Tirilye Limanı

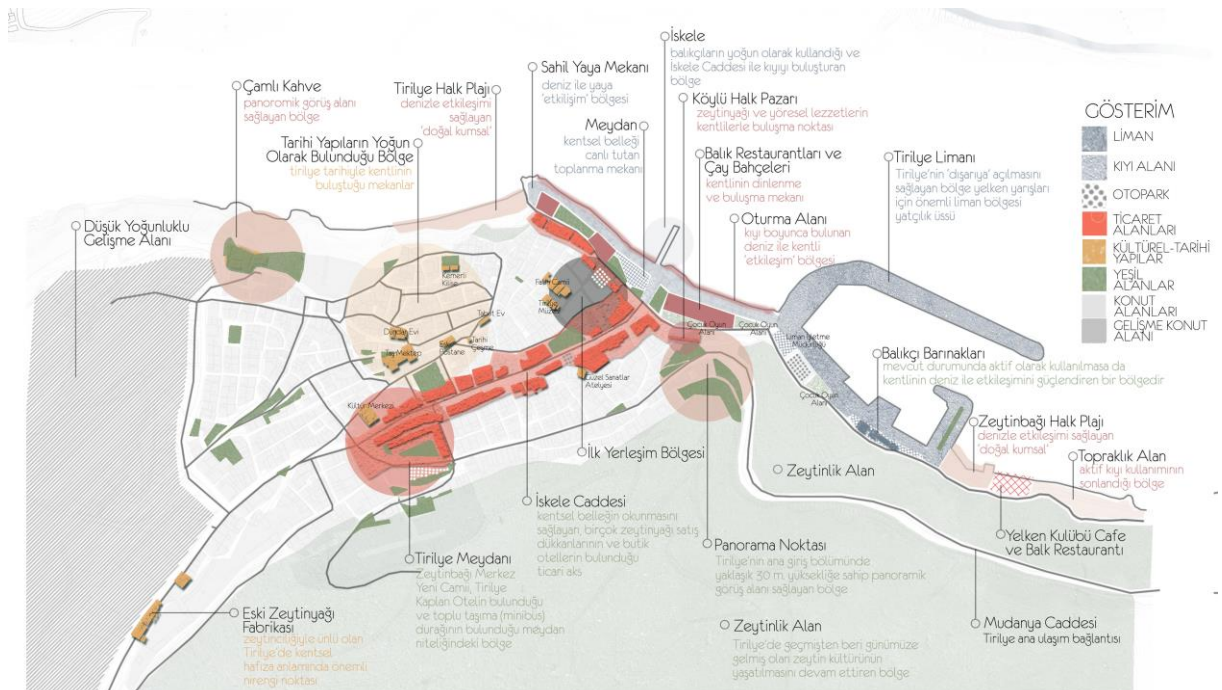
Kaynak: Kişisel Arşivden, 2020

Şekil 23. Çamlı Kahve'den Tirilye

Kaynak: Kişisel Arşivden, 2020

İskele Caddesi, kentsel belleğin okunmasını sağlamakla birlikte birçok zeytinyağı satış dükkânlarının ve butik otellerin bulunduğu ticari akstur. Tirilye'nin hem tarihinde hem de günümüzde büyük önem taşıyan bir bölgedir. Bu bölge Tirilye Meydanı ile kıyı alanını birleştirmektedir.

Şekil 24. Alan Kullanımı – Bölgeleme

Tirilye’de geçmişten günümüze gelmiş olan zeytin kültürünün yaşatılmasını devam ettiren bölgeler zeytinlik alanlardır. Tirilye de zeytincilik günümüzde de önemli bir geçim kaynağı oluşturmaktadır. Zeytinciliğiyle ünlü olan Tirilye’de kentsel hafıza anlamında önemli nirengi noktası Eski Zeytinyağı Fabrikası’dır.

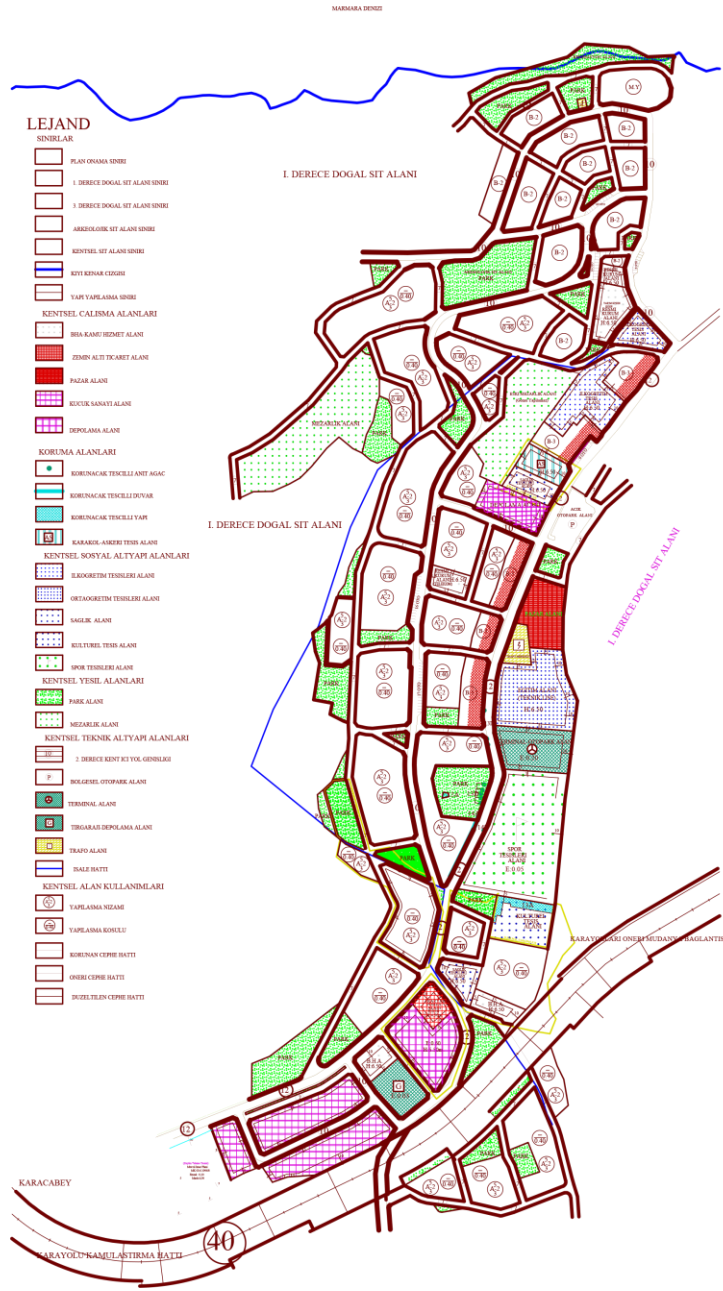

Şekil 25. Eski Zeytinyağı Fabrikası

Kaynak: Kişisel Arşivden, 2020

Yeni yerleşim alanları için Tirilye’nin batısında bulunan 3.Derece Doğal Sit Alanında bulunan bölge düşük yoğunluklu gelişme alanı olarak belirlenmiştir.

ZEYTINBAĞI (TIRILYE) 3. DERECE DOĞAL SİT ALANI GELİŞME KONUT ALANI UYGULAMA İMAR PLANI REVİZYONU

Şekil 26. Zeytinbağı (Tirilye) 3.Derece Doğal Sit Alanı Gelişme Konut Alanı Uygulama İmar Planı Revizyonu

Kaynak: Mudanya Belediyesi, 2020

Şekil 28. İskele Caddesi'nde Bulunan Park Alanı

Kaynak: Kişisel Arşivden, 2020

Yerleşim alanında bulunan kültürel ve tarihi yapıların çevresinde yeşil alanlar bulunmakta fakat bu alanlar yeterince değerlendirilmemektedir. Ayrıca yapılarla bütüncül olarak değerlendirilmemiştir. Özellikle Fatih Camii'nin yanında bulunan yeşil alanda arkeolojik kalıntıların sergilenmesi bu alana açık hava müzesi niteliği kazandırmaktadır. Fakat çevresiyle entegre olamamasından dolayı fark edilememekte ve değerini yitirmektedir.

Şekil 29. Fatih Camii Yakınındaki Yeşil Alanda Bulunan Arkeolojik Kalıntılar

Kaynak: Kişisel Arşivden, 2020

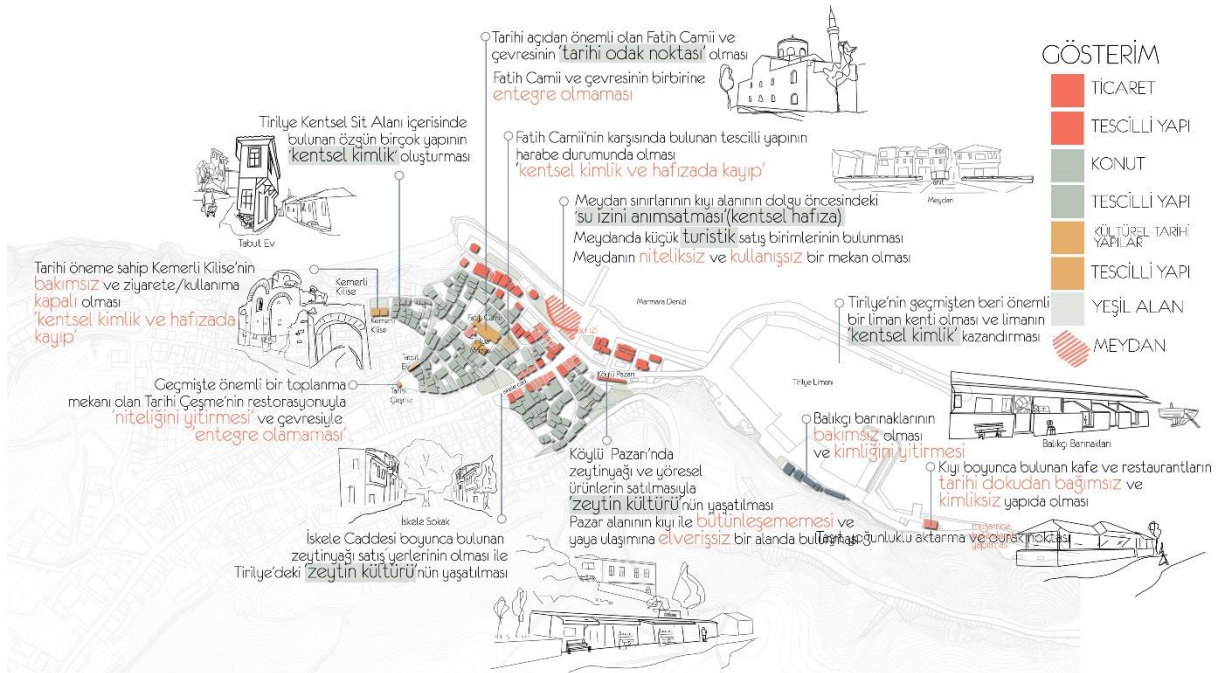

Şekil 30. Fatih Camii'sinin Karşısında Bulunan Boş Arazi

Kaynak: Kişisel Arşivden, 2020

4.2.5.2 Kentsel Kimlik ve İmaj

Tirilye de kentsel kimliği oluşturan en önemli etmenler Tirilye kent dokusu, sokakları, dini ve sivil yapıları, limanı ve zeytin kültürüdür. Tirilye tarih boyu ev sahipliği yaptığı her medeniyetten kendisine bir parça saklayarak bozulmadan günümüze ulaşabilmiştir (Tokuş, 2009).

Şekil 31. Kentsel İmaj ve Kimlik Analizi

Tirilye'nin topografyasından dolayı Tirilye sokakları eğimli ve merdivenli sokaklardan oluşmaktadır. Tüm aksları; çoğunlukla bitişik nizam, bahçesiz, sokak ile direkt ilişkili yapılar sınırlandırmıştır (Tokuş, 2009).

Şekil 32. Kentsel Kimlik ve İmaj (nitelikli sokaklar)

İskele Caddesi'nin eskiden dere olmasından dolayı geçmişte en önemli ticaret aksı olarak Eski Pazar Caddesi kullanılmaktaydı. Günümüzde Tirilye'deki en önemli akslar;

1. aks ; İskele Caddesi
2. aks ; Eski Pazar Caddesi
3. aks ; Yalı ve İskele Sokak olarak görülmektedir (Tokuş, 2009).

Tirilye sokakları, bir ölçüde Rumlardan kalan 'kente açık yaşam ve komşuluk ilişkilerinin ev dışında da sürdürülmesi' geleneğini, hala tüm canlılığıyla devam ettirmektedir(Tokuş, 2009). Kentsel yerleşim alanında bulunan birçok özgün yapı Tirilye'nin kentsel kimliğini oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra Kemerli Kilise ve Fatih Camii Çevresinde bulunan tescilli yapının bakımsız ve kullanılamaz durumda olması kentsel kimlik ve hafızada kayıplara yol açmaktadır. Diğer kimlik yaratan yapılardan biri olan Tarihi Çeşme'nin restorasyonu çeşmenin eski niteliğini yitirmesine yol açmıştır.

Şekil 33. Tirilye Tarihi Çeşme'nin Retorasyondan Önceki ve Sonraki Durumu

Kaynak: Web 15, 2020

Şekil 34. Kemerli Kilise

Kaynak: Kişisel Arşivden, 2020

Şekil 35. Fatih Camii Karşısındaki Tescilli Yapı

Kaynak: Kişisel Arşivden, 2020

Tirilye sadece dini işlevli mimari örnekleriyle değil yaklaşık iki yüz yıla yakın geçmişe sahip birçok sivil mimari örnekleriyle de korunmaya değer bir yerleşim bölgesidir. Kent dokusunun ve kimliğinin oluşumunda büyük rolü olan konutların çoğu Rumlardan günümüze kalmıştır (Tokuş, 2009).

Şekil 36. Tirilye Sivil Mimarlık Örnekleri

Kaynak: Kişisel Arşivden, 2020

Şekil 37. Tirilye Sivil Mimarlık Örnekleri

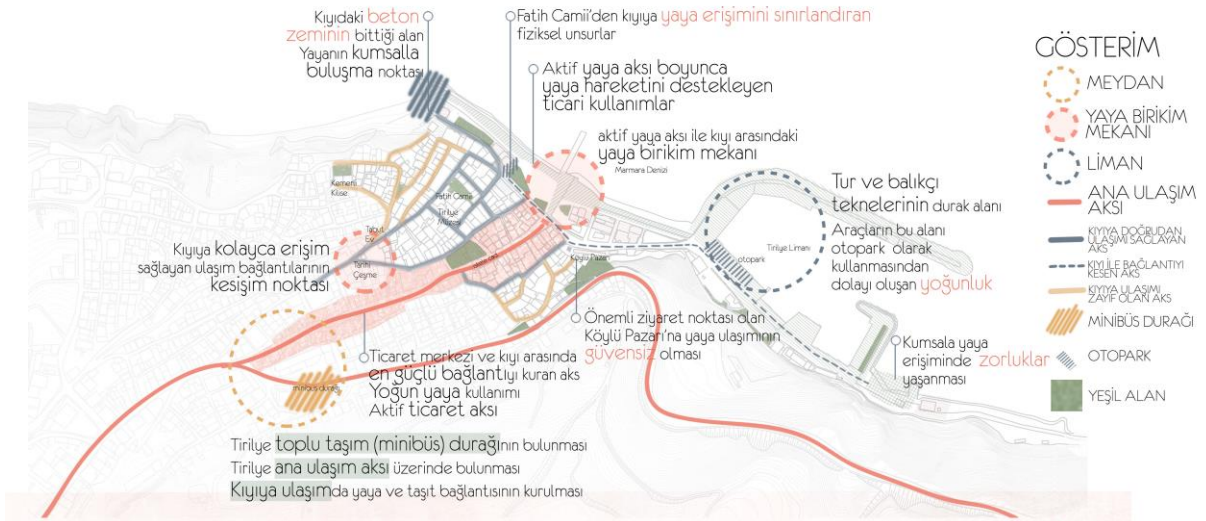
Kaynak: Kişisel Arşivden, 2020

Tirilye'nin yüzyıllar boyu önemli bir liman kenti olması da kentsel kimlik kazandırmıştır. Bunun en önemli nedeni coğrafi konumu nedeniyle Bizans ve Osmanlı gibi büyük imparatorlukların asker ve yakın bölgelerde yetiştirilen ürün sevkiyatının Tirilye'den sağlanmış olmasıdır. Ayrıca yetiştirilen ürün yelpazesinin bolluğu (şarap, zeytin, ipek) ve kalitesi de limanın öneminin artmasında ayrıcalıklı bir rol oynamıştır (Tokuş, 2009). Limanın bu özellikleri kentsel kimliğinin oluşmasında rol oynamasını sağlamıştır.

Tirilye kentsel kimliğine hizmet eden en önemli etkenlerden bir diğeri de zeytin kültürüdür. Geçmişten beri en önemli geçim kaynaklarından biri olan zeytincilik günümüzde de yapılmaya devam edilmektedir. İskele Caddesi boyunca bulunan zeytinyağı dükkânları ve zeytinyağlı yemek lokantaları ziyaretçilere Tirilye'deki zeytin kültürünü göstermekte ve yaşatmaktadır. Bunun yanı sıra kıyıda bulunan Köylü Pazarı da bu kültürün yaşatılmasına hizmet etmektedir. Fakat Köylü Pazarı kent ve kıyıyla tam olarak bütünleşememekte ve yaya ulaşımına elverişsiz bir konumda bulunmaktadır.

4.2.5.3 Kıyı Erişimi ve Bağlantılar

Tirilye'ye ana ulaşım Mudanya Yenikaraağaç Yolu ile sağlanmaktadır. Tirilye kent merkezinden kıyıya ulaşımında en kullanışlı yol İskele Caddesi'dir. Tirilye'ye toplu taşıma minibüslerle sağlanmakta ve durakları Tirilye Meydanında bulunmaktadır. Tirilye Meydanı kıyıya ulaşımında yaya ve taşıtı buluşturan mekândır. Meydan ile kıyıyı doğrudan buluşturan İskele Caddesi'dir.

Şekil 38. Tirilye Kıyıya Erişimi ve Bağlantıları

İskele Caddesi Tirilye'nin ticaret merkezi niteliğindedir. Aktif bir ticaret aksii olan İskele Caddesi'nde yoğun yaya kullanımı görülmektedir. İskele Caddesi'ne yakın olan sokaklardan

da kıyıya doğrudan ulaşım sağlanmaktadır. İskele Caddesi ve kıyının bulunduğu bölgede bulunan aks yoğun araç kullanımı nedeniyle kıyı ile bağlantıyı kesintiye uğratmaktadır. Bu aks üzerinde bulunan Köylü Pazarı'na yaya ulaşımını da zorlaştırmaktadır.

Şekil 39. Tirilye Köylü Pazarı

Kaynak: Kişisel Arşivden, 2020

Kıyıda aktif bir yaya aksı ve bunu destekleyici ticari kullanımlar bulunmaktadır. Hediyelik eşya satışlarının olduğu meydan ve iskele yaya birikim mekânlarıdır. Fakat liman kısmında planlı bir otopark alanı bulunmaması araç yoğunluğuna neden olmaktadır (özellikle yaz aylarında). Bu da limana ve kumsala yaya erişimini zorlaştırmaktadır.

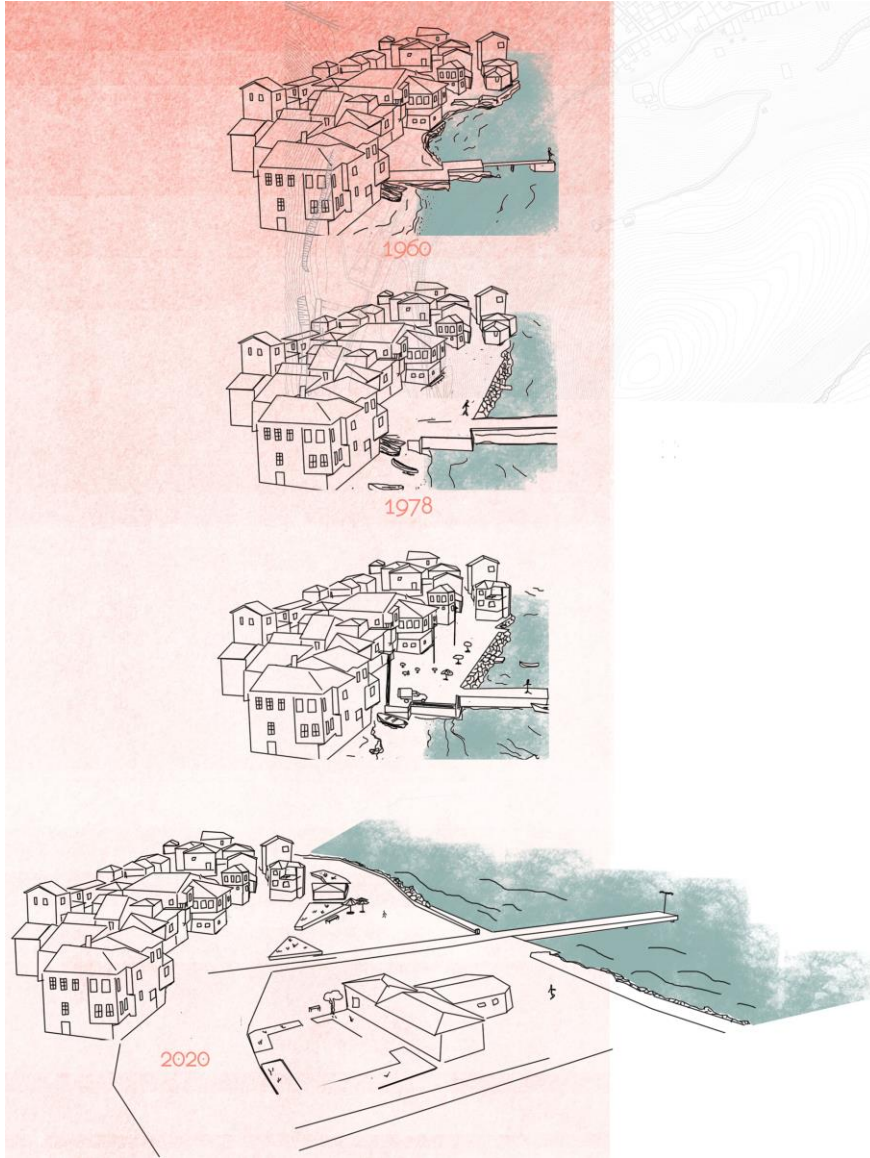

Şekil 40. Tirilye Limanı

Kaynak: Web 16, 2020

4.2.6 Tirilye Kıyı Alanının Tarihsel Gelişimi

Tirilye kıyı alanı geçmişten günümüze kadar doğal niteliğini kaybetmiştir. Kıyı alan yıllar içinde doldurulmuştur ve günümüzdeki görünümüne ulaşmıştır. İskele Caddesi'nin bulunduğu bölgede halk tarafından 'Manastır Deresi' adı verilen bir dere bulunmaktaydı. Fakat atık suların bu dereye bağlanmasıyla suyu kirlenmiş yarısı 1930 yılında, ikinci yarısı ise 1950 – 1955 yıllarında beton plaklarla kapatılmış ve İskele Cadde'si günümüzdeki durumuna gelmiştir (Tokuş, 2009).

Şekil 41. Tirilye Kıyı Alanının Tarihsel Gelişimi

Şekil 42. 1960 yılında Tirilye

Kaynak: Web 17, 2020

Şekil 43. 1978 yılında Tirilye

Kaynak: Web 18, 2020

Şekil 44. 1982 yılında Tirilye

Kaynak: Web 19, 2020

Şekil 45. Günümüzde Tirilye

Kaynak: Web 20, 2020

BÖLÜM BEŞ

5. PLANLAMA KARARLARI

Tirilye kıyı alanında yapılacak kentsel tasarım projesi, yerel kimliğin ve imajın korunarak geleceğin tasarlanması yaklaşımı çerçevesinde ele alınmıştır. Çalışma alanına ilişkin analizler ve bu yaklaşım çerçevesinde tasarım ilkeleri belirlenmiştir. Bu bölümde planlama kararlarına zemin hazırlayan tasarım ilkeleri belirlenmiştir ve ihtiyaç programı hazırlanmıştır. Bu çalışmalar sonucunda da öneri otopark düzenlemesi, 1/1000 Yerleşim Planı ve 1/500 Kısmi Yerleşim Planı hazırlanmıştır.

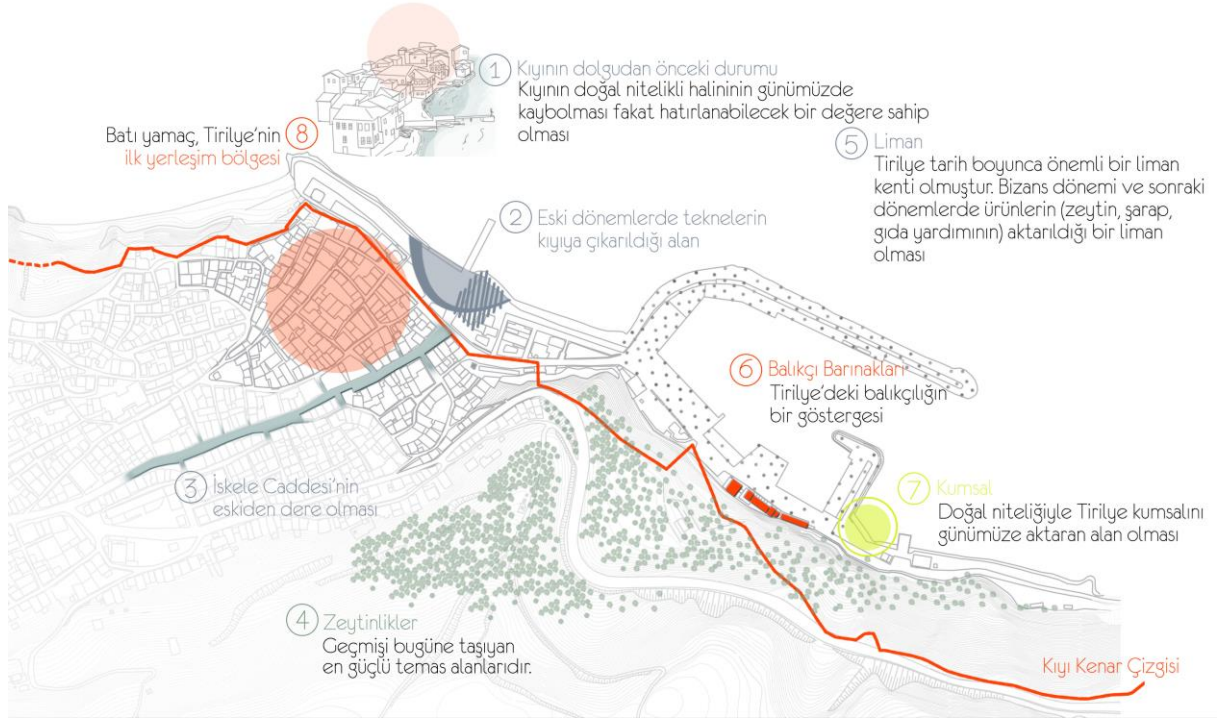
5.1 Tasarım İlkeleri

Çalışma alanının planlanmasında temelde 3 temel yaklaşım/tasarım ilkesi belirlenmiştir. Bu tasarım yaklaşımları;

- 1- Kentsel Hafıza (tarih ve su)
- 2- Bağlantısallık (kent-kıyı)
- 3- Kentsel Arayüz (doku) şeklindedir.

5.1.1 Kentsel Hafıza (tarih ve su)

Eski bir Rum yerleşimi olan Tirilye tarih boyunca önemli ve nitelikli bir yerleşim yeri olmuştur. Bu kapsamda kentsel hafızayı, Tirilye'nin sahip olduğu en önemli değer olan deniz kıyısı ve tarihi üzerinden yeniden güçlendirme yaklaşımı benimsenmiştir. Kontrastlık ilkesinden yola çıkarak, 'geçmişini kullanarak geleceği tasarlamak' fikri benimsenmiştir.

Şekil 46. Kentsel Hafıza (tarih ve su)

Bu yaklaşımı çerçevesinde kentsel hafızayı güçlendirecek 8 farklı alan belirlenmiştir. Bunlar;

1- Kıyının dolgudan önceki durumu:

Kıyının doğal niteliği günümüzde kaybolmuştur. Fakat kıyının dolgudan önceki durumu hatırlanabilecek bir değere sahiptir.

2- Eski dönemlerde teknelerin kıyıya çıkarıldığı alan:

İskele Caddesi'nin bitişiindeki alanda geçmişte bir kumsal bulunmaktaydı ve tekneler karaya bu alandan çıkarılmaktaydı. Dolgulardan sonra bu alan özelliğini yitirmiştir.

3- İskele Caddesi'nin eskiden dere olması:

Atık suların dereye bağlanmasıyla su kirlenmiş ve sonraki dönemlerde beton plaklarla kapatılmıştır (Tokuş, 2009). Bu açıdan İskele Caddesinin deniz ile güçlü olan teması geçmişten beri gelmektedir. Kentin hafızasının önemli bir bölümünü taşımaktadır.

4- Zeytinlikler:

Zeytin Tirilye'nin hem geçmişinde hem de bugünün de önemli bir yere sahip olmuştur. Bundan dolayı zeytinlikler, geçmişte bugüne taşıyan en güçlü temas alanlarıdır.

5- Liman:

Bizans dönemi ve sonraki dönemlerde ürünlerin (zeytin, şarap, gıda yardımının) aktarıldığı bir liman olması itibarıyla Tirilye Limanı tarihte önemli bir yer kaplamaktadır.

6- Balıkçı Barınakları:

Tirilye'deki balıkçılığın bir göstergesi niteliğindeki alandır.

7- Kumsal:

Doğal niteliğiyle Tirilye kumsalını günümüze aktarmaktadır ve Tirilye kıyısının geçmişteki doğallığını hatırlatıcı niteliktedir.

8- İlk yerleşim bölgesi:

Tirilye'nin batı yamacı, ilk yerleşim bölgesidir. Bu alanda bulunan sivil ve dini yapılar Tirilye hafızasını güçlendirmekte ve günümüze taşımaktadır.

5.1.2 Bağlantısallık (kent - kıyı)

Tirilye çok önemli tarihi ve kültürel alanlara sahip bir yerleşimdir. Fakat bu alanlar hem çevresi itibariyle hem de kıyı bandıyla doğrudan ilişkili ve bağlantılı değildir. Bunun yanı sıra kentsel alanda ve kıyıdaki yeşil alanlar parçalı bir şekildedir. Kentsel alan ile kıyı bandı arasındaki ilişkiyi güçlendirecek yeşil doku ve önemli nirengi noktaları arasında bağlantı oluşturacak biçimde bütüncül bir tasarım yaklaşımı benimsenmiştir.

Kent ile kıyı arasındaki bağlantısallık yaklaşımı iki şekilde belirlenmiştir;

1- Nirengi Noktalar:

- Belirlenen nirengi noktaları ve kıyı arasındaki bağlantının sağlanması,
- İskele Caddesi - Köylü Pazarı - Tirilye Limanı arasında erişilebilir ve güçlü bağlantı oluşturulması yaklaşımı benimsenmiştir.

Şekil 47. Nirengi Noktalar

2- Mevcut yeşil alanlar:

Kentsel alandaki yeşil alanlar ve kıyıda bulunan yeşil alanlar arasında bağlantıyı güçlendiren ve bütüncül olmasını sağlayacak tasarımların önerilmesi yaklaşımı benimsenmiştir.

Şekil 48. Mevcut Yeşil Alanlar

5.1.3 Kentsel Arayüz (doku)

Tirilye kıvrımlı dar sokaklardan oluşan konut dokusuna sahiptir. Planlanmış yeşil alan veya geniş meydanlar yer almamaktadır. Düzenlenmiş meydanlar bulunmamasına rağmen, organik kıvrımlı doku içinde yer yer genişleyen boşluklar oluşmaktadır. Bazen bir çınar ağacı ya da çeşme gibi kentsel donatılarla zenginleştirilen ve özellikle sokak bitimlerinde oluşan bu tür genişlemeler; yerleşimin motorlu araç trafiğine göre değil geçmişteki geleneksel yaşamın gerektirdiği hayvan ya da araba taşımacılığı ile yaya ulaşımına göre boyutlandırılmış dar yolların izlerini taşımaktadır (Tokuş, 2009).

Şekil 49. Kentsel Arayüz (doku)

Tirilye sokakları açısından özgün bir yerleşimdir. Tirilye yerleşiminde dar sokaklarla meydana gelen bazı ada tipolojileri özgün ve benzerdir. Bu ada tipolojilerinin bazıları yeşil alan/boş arazi ile sonlanırken bazı adalar meydanlarla sonlanmaktadır. Kent ile kıyı arasındaki kentsel arayüzü oluşturacak Tirilye'ye özgün olan bu doku tasarım ilkesi olarak benimsenmiştir. Özgün dokuyu kıyı tasarımına yansıtmak hem kıyıdaki özgünlüğü sağlayacak hem de kıyının kent ile ilişkisini güçlendirecektir.

5.2 İhtiyaç Programı

5.2.1 Anket Çalışması

Çalışma alanında 14'ü kadın 13'ü erkek birey olmak üzere toplam 27 kişi ile birlikte anket çalışması yapılmıştır. Ankete katılan kişilerin %44'ü 18-25 yaş aralığındadır.

Tarih:../02/2020
Anket No:

1. Cinsiyet:
Kadın Erkek
2. Yaş:
3. İkamet ettiğiniz yer:
4. Alana ulaşımı nasıl sağlıyorsunuz ?
Yürüyerek Bisiklet Özel araç Toplu taşıma
5. Özel araçla geldiğinizde aracınızı nereye park ediyorsunuz?
6. Alana ne kadar sıklıkta geliyorsunuz?
İlk kez Her gün Haftada birkaç kez Ayda bir Yılda birkaç kez
7. Hangi günler gelmeyi tercih ediyorsunuz?
Hafta içi Hafta sonu
8. Sahile geliş amacınız nedir?
Spor yapmak Balık tutmak Yürüyüş yapmak Bisiklete binmek
Manzara seyretmek Kentin yoğunluğundan uzaklaşmak
9. Sahil rekreasyon açısından yeterli mi?
Evet Hayır
10. Sokak mobilyaları yeterli mi?
Evet Hayır
11. Alandaki var olması istenen farklı kullanım alanları nelerdir?
Kültür- sergi alanı Spor alanı Kafe Seyir alanı

Şekil 50. Anket Soruları

Kişilerin alana ulaşım sağlamada kullandığı araçlar; %48 oranla özel araç, %41 oranla toplu taşıma ve %1 yürüyerek şeklindedir. Özel araçla gelenler, park yeri sıkıntısı çekmekte ve çoğunlukla araçlarını limana park etmektedir.

Kişilerin %33'ü alana haftada birkaç kez gelmektedir. İlk kez gelenler ise %18'lik bir orandadır. Anket yapılan kişilerin hepsi alana hafta içi gelmeyi tercih etmektedir.

Kişilerin %37'si alana gezmek için, %29'u yürüyüş, %18'i balık tutmak, %14'ü spor yapmak için gelmektedir.

Kişilerin %81'i rekreasyonun yetersiz olduğunu düşünürken %9'luk kesim rekreasyonun yeterli olduğunu düşünmektedir. Sokak mobilyasının yetersiz olduğunu %92'lik kesim düşünürken %8'lik kesim yeterli olduğunu düşünmektedir.

Alanda farklı kullanım alanı sorusuna %25 kültür-sergi alanı, %25 gerek olmadığını, %22 seyir alanı, %15 spor alanı ve %13 çocuk oyun alanı gerekli olduğunu söylemiştir.

5.2.2 İhtiyaç Programı

Anket, analiz ve sentez çalışmaları sonucunda çalışma alanı içerisinde gerekli olan ihtiyaçlar belirlenmiştir. İhtiyaç programı hazırlanırken yarışma projelerinden yararlanılmıştır. Alan ihtiyacı hesaplamaları 'Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmelik' dikkate alınarak yapılmıştır.

İhtiyaç programı kapsamında belirlenenler;

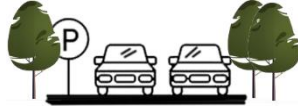
1- Yeşil Alan:

Sürekliliği olan ve mevcut yeşil alandan daha fazla olacak şekilde yeşil alan ihtiyacı bulunmaktadır (Mevcut yeşil alan 1118 m²'dir).

2- Üst Örtü/Ağaçlandırma:

Mevcutta kıyıda üst örtü bulunmamakla birlikte ağaçlık alan da yetersizdir. Kıyı boyunca gölgelik alan ihtiyacı bulunmaktadır.

3- Otopark Alanı:

Tirilye sahilinde otopark alanı yetersizliği sorun oluşturmaktadır. Bu ihtiyacı karşılayabilecek düzenli bir otopark alanına ihtiyaç duyulmaktadır (en az 40 araçlık otopark sağlanabilmektedir).

4- Kent Mobilyaları:

Kıyı boyunca erişilebilir ve nitelikli kent mobilyası ihtiyacı bulunmaktadır.

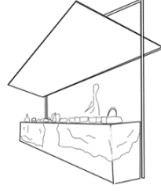

5- Aydınlatma:

Sahilde geceleri de daha rahat bir dolaşım sağlayacak aydınlatma ihtiyacı bulunmaktadır.

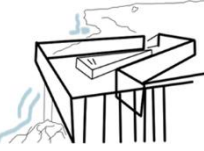

Mevcut durumda sahilde 1 adet tuvalet bulunmakta ve ihtiyacı karşılamaktadır. Bundan dolayı 1 adet (6m²) tuvalet ihtiyacı karşılayacak yeterliliktedir.

7- *Pazar Alanı:*

Mevcuttaki köylü pazarının daha erişilebilir bir alanda olma ihtiyacı bulunmaktadır (200 m²'lik bir alan).

8- *Seyir Alanı:*

Mudanya Yenikaracağaç Yolu üzerinde bulunan panoramik manzaraya sahip alanda seyir alanı ve asansör ihtiyacı bulunmaktadır (0,25 ha).

9- *Kafe ve Satış Birimleri:*

Mevcutta da bulunan yeme/içme ve hediyelik eşya alanı için daha nitelikli yapı/alan ihtiyacı bulunmaktadır (en fazla 670 m²'lik alan).

10- *Çocuk Oyun Alanı:*

Nitelikli ve erişilebilir çocuk oyun alanı ihtiyacı bulunmaktadır (en fazla 1005 m²'lik alan).

11- *Açık Hava Sergi Alanı:*

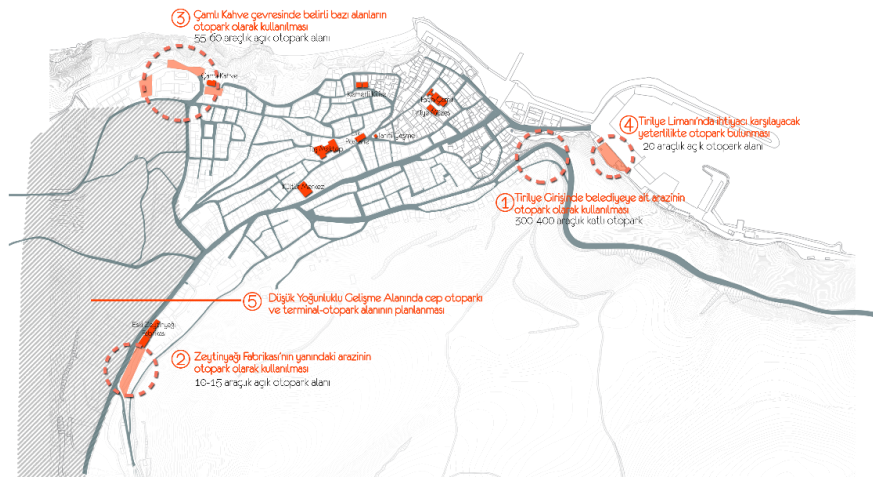
Kıyıda kültürel faaliyetlerin yapılacağı ve sergileneceği alan ihtiyacı bulunmaktadır.

İskele Caddesi ile iskele arasında kalan bölgede meydan tasarımı yapılmasına karar verilmiştir. Daha sonra yaya dolaşımıyla birlikte yeşil alanların nerelerde olacağına karar verilmiştir. Meydanın batısında kalan ve Eski Pazar Caddesi'nin kıyıya bağlandığı alanda yayaların daha kolay erişim sağlayabileceği Köylü Pazarı konumlandırılmıştır. Mevcutta da bulunan İskele Caddesi'nden Limana doğru giden alanda kafe/restoran ve çocuk oyun alanına yer verilmiştir.

İskele'nin batısında kalan alanda kentsel hafızayı güçlendirecek su ile temas eden bir basamaklar önerilmiştir. Fatih Camii'nin kıyıya bağlandığı sokakta mevcutta otopark olarak kullanılan alanda küçük bir meydan ve seyir alanı önerilmiştir. Bu Fatih Cami ve kıyı arasındaki ilişkiyi güçlendirecektir. Kıyının kuzeyinde kalan kumsala geçiş alanında açık hava sergi alanı önerilmiştir. Mudanya Yenikaraağaç Yolu üzerinde bulunan panoramik noktada bir seyir alanı önerilmiştir.

5.4 Tirilye Geneli Otopark Düzenlemesi

Tirilye'de özellikle yaz aylarında büyük bir otopark sorunu yaşanmaktadır. Bu otopark sorununu çözmek için Mudanya Belediyesi Tirilye Kentsel Tasarım Projesi kapsamında Tirilye girişinde ve Tarihi Zeytinyağı Fabrikası yanında katlı otopark önerileri bulunmaktadır (Web 21, 2020).

Şekil 53. Tirilye Geneli Otopark Düzenlemesi

Yapılması planlanan kentsel tasarım projesi ve mevcut durumlar incelenerek otopark sorunu çözümü için 5 öneri geliştirilmiştir. Bu öneriler;

- 1- Tirilye girişinde bulunan belediye ait arazide 300-400 araçlık katlı otopark yapılması (Mudanya Belediyesi Tirilye Kentsel Tasarım Projesi kapsamında önerilmiştir.),

- 2- Eski Zeytinyağı Fabrikası'nın yanındaki arazinin 10-15 araçlık açık otopark olarak değerlendirilmesi (Mudanya Belediyesi Tirilye Kentsel Tasarım Projesi kapsamında 200 araçlık katlı otopark önerisi bulunmaktadır.),
- 3- Çamlı Kahve çevresinde belirli alanlarda 55-60 araçlık açık otopark alanı yapılması,
- 4- Tirilye Limanı'nda 20 araçlık bir otopark alanı yapılması,
- 5- Düşük yoğunluklu gelişme alanında cep otoparkı ve terminal-otopark alanının yapılması (Zeytinbağı (Tirilye) 3.Derece Doğal Sit Alanı Gelişme Konut Alanı Uygulama İmar Planı Revizyonu kapsamında önerilmiştir.) şeklindedir.

Meydan, kafe/restoran, açık hava sergi alanı ve seyir alanı konumları bağlantısallık ilkesi kapsamında değerlendirilerek belirlenmiştir. Nirengi noktalarını daha da güçlendirecek ve aralarındaki bağlantıları güçlendirecek şekilde tasarımları yapılmıştır. Nirengi noktalar ve kıyı bağlantısını güçlendirecek 6 kesişim noktası belirlenmiştir.

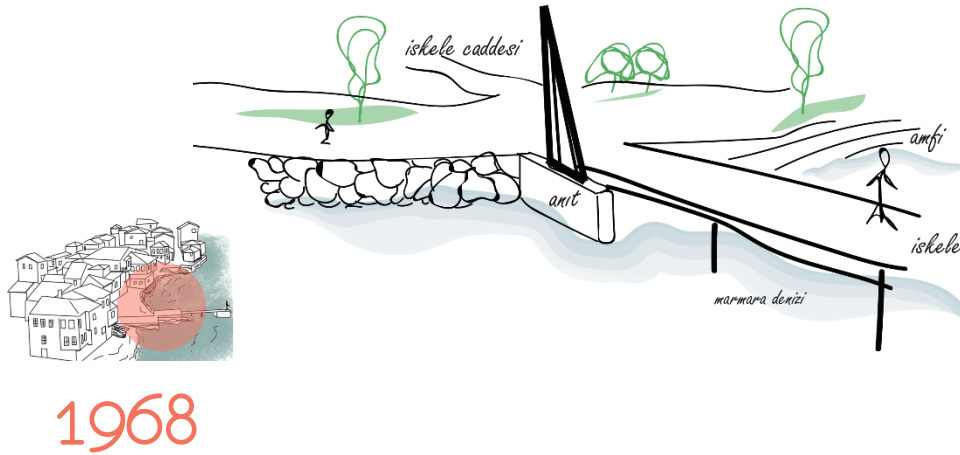

Şekil 56. Nirengi Noktalar ve Kıyı Bağlantısında Belirlenen 6 Kesişim Noktası

Bu kesişim alanları;

- 1- Açık hava sergi alanı
- 2- Suya inen basamaklar
- 3- Köylü pazarı
- 4- Meydan
- 5- Seyir alanıyla kıyıyı bağlayan üst örtülü geçit
- 6- Ticaret alanı şeklinde değerlendirilmiştir.

İskele Caddesi ile iskele arasında kalan bölgede meydan tasarımı yapılmıştır. Çünkü bu alan kıyıya ulaşımında ana giriş niteliği taşımakta dolayısıyla da bir toplanma mekânı yaratmaktadır. Meydan yeşil alanlar ve üst örtülerle tanımlanmış, meydanın devamında iskele ulaşılması sağlanmış ve bu alanda kentsel hafıza ilkesi kapsamında anıt konumlandırılmıştır.

Şekil 57. Önerilen Anıt Tasarımı

Deniz ile bağı güçlendirmek için İskele'nin batısında kalan alanda kentsel hafızayı (dolgudan önceki kıyı alanını hatırlatıcı) güçlendirecek su ile temas eden basamaklar önerilmiştir. Bu basamaklara giden yaya yolu kıyının dolgudan önceki izine göre belirlenmiştir ve bu yaya aksı üst örtüyle güçlendirilmiştir. Eski Fatih Camii'nin kıyıya bağlandığı alanda küçük bir meydan ve seyir alanı önerilmiştir. Bu alan, Fatih Cami ve kıyı arasındaki ilişkinin güçlenmesini sağlayacaktır.

Eski Pazar Caddesi'nin geçmişte önemli bir ticaret aksı olmasından dolayı Eski Pazar Caddesi'nin kıyıya bağlandığı alanda Köylü Pazarı konumlandırılmıştır. İskele Caddesi'nden Limana doğru giden alanda kafe/restoran ve çocuk oyun alanına yer verilmiştir.

Kentsel Arayüz ilkesi kapsamında belirlenen Tirilye'ye özgü olan küçük meydanlar benzeri alanlar oluşturmak için yeşil alanlar arasında kalan belirli alanlarda toplanma mekânı oluşturan üst örtülü mekânlar önerilmiştir.

Kıyıda araç yoğunluğunu azaltmak için İskele Caddesi'nden Liman'a bağlanan Yalı ve İskele Sokak'ta kontrollü araç geçişi sağlanması planlanmıştır.

Fatih Camii ve çevresinde bulunan alanların yeşil alan olarak değerlendirilmesi ve daha bütünleştirici şekilde ele alınması önerilmiştir. İskele Caddesi'nde bulunan park alanında anıt ağaçlara ve çevresindeki bağlantılarına göre yaya yolları belirlenmiştir.

Kıyının batısında kalan kumsala geçiş alanında açık hava sergi alanı önerilmiştir. Bu o bölgeyi hem aktifleştirecek hem de kültürel faaliyetlerin sergilenmesini sağlayacaktır. Mudanya Yenikaraağaç Yolu üzerinde bulunan panoramik noktada bir seyir alanı önerilmiştir. Bu seyir alanının doğrudan kıyı ile bağlantısını kuracak bir yürüyüş alanı oluşturulması önerilmiştir.

5.5.2 1/500 Kısmi Yerleşim Planı

1/500 Kısmi Yerleşim Planı, Köylü Pazarı Çevresi ve Meydan olarak belirlenmiştir. Fatih Camii'nin kıyıya bağlandığı sokağın bitişinde bir toplanma ve dinlenme mekânı yaratacak küçük bir meydan önerilmiştir. Bu alanda eğime uygun olarak seyir alanı önerilmiştir.

Şekil 58. 1/500 Kısmi Yerleşim Planı

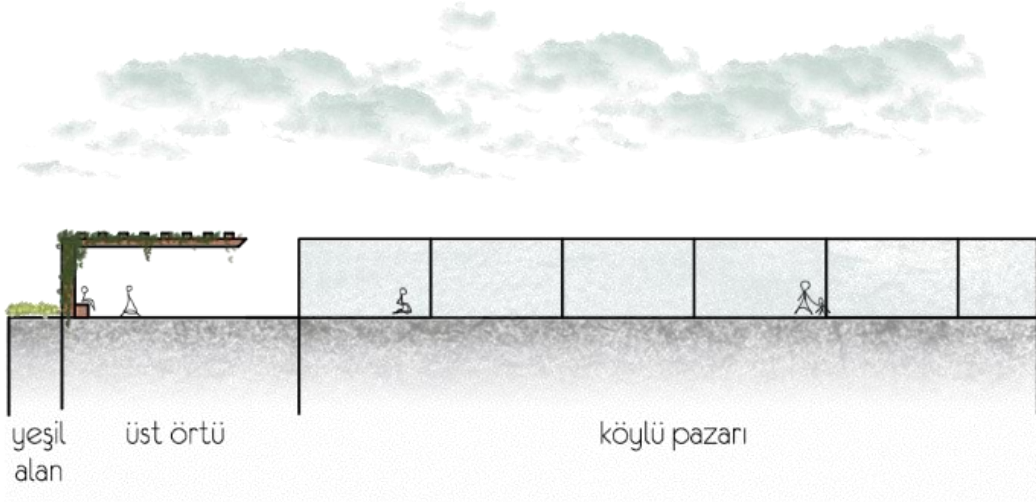
Kıyının dolgudan önceki izini hatırlatan diagonal yaya yolunun başlangıcında 'deniz' izi için bir su ögesi alanı önerilmiştir. Bu yaya yolu üst örtüyle güçlendirilmiş ve bitişi suyla temas eden basamaklarla sonlanmaktadır.

Köylü pazarı Eski Pazar Caddesi ve meydanı birleştirecek bir aks olarak planlanmıştır. Meydan yeşil alanlar ve oturma alanlarıyla tanımlanmıştır. Zeminde belirli alanlarda yeşillikler önerilmiştir. Meydan ile kafe/restoranları bağlayan güçlü yaya yolları ve patika yollar önerilmiştir.

5.5.3 1/1000 Yerleşim Planı Kesit Çalışmaları

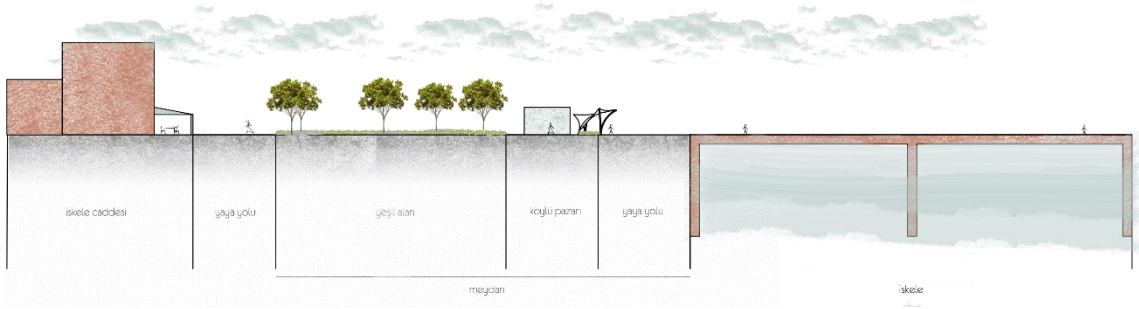
1/1000 Yerleşim Planında belirli alanların daha iyi aktarılabilmesi için 5 farklı alana ilişkin kesit çalışmaları yapılmıştır.

A-A' Kesiti

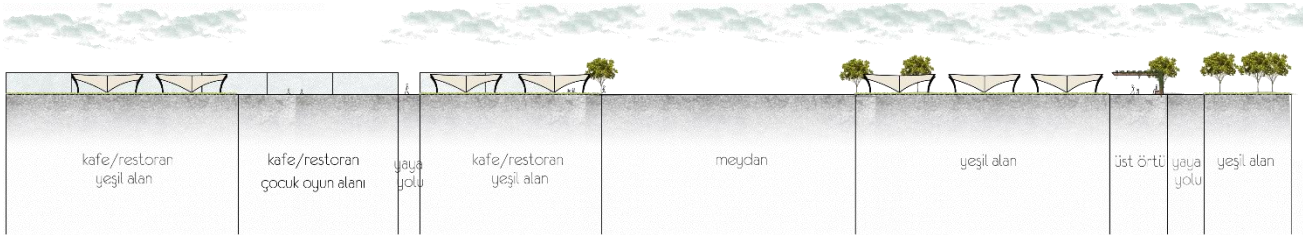
Şekil 59. A-A' Kesiti

B-B' Kesiti

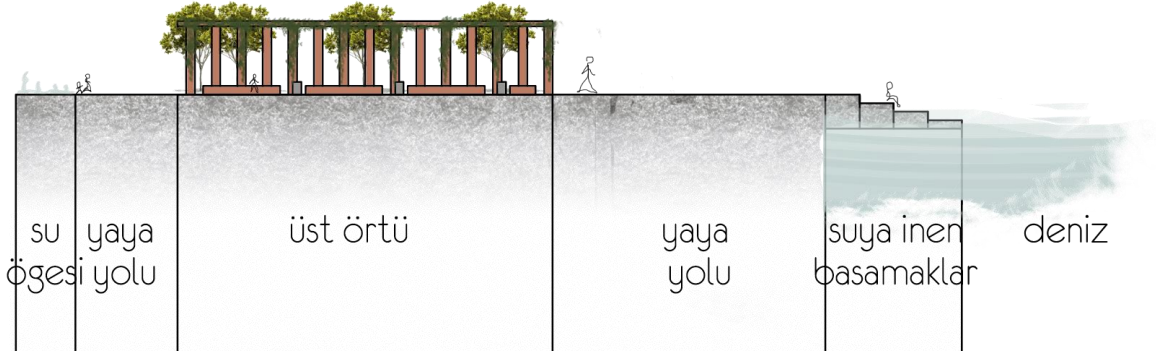

Şekil 60. B-B' Kesiti

C-C' Kesiti

Şekil 61. C-C' Kesiti

D-D' Kesiti

Şekil 62. D-D' Kesiti

E-E' Kesiti

Şekil 63. E-E' Kesiti

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kıyı kenti, su ve karanın ara yüzü olarak görülmektedir. Kıyılar, tarih boyunca insanlık ve kentleşme için önemli fiziksel etmenlerden biri olmuştur. Kente sosyal ve ekonomik katkısının yanında rekreasyonel alan fırsatları oluşturması ve estetik değerler taşımasından dolayı kıyılar bağlı olduğu kentleri her zaman olumlu yönde etkilemişlerdir.

Kıyı, mekânsal anlamda insan ve kent arasında bir yaşam alanı oluşturmaktadır. Bu bağlamda kıyı, kentin yaşamsal kimliğini belirleyen en önemli unsurdur. Kıyı, kentlinin yaşam tarzına biçim verme, tarihsel semboller ile anlamlar yükleme açısından bakıldığında bir kıyı kültürü oluşturmaktadır. Bu kıyı kültürü, kentlinin hatıralarını ve beklentilerini, tarih ve bellek ile şekillendirerek kent kimliğini oluşturmaktadır.

Tarihi kentler birçok medeniyete ve kültüre ev sahipliği yapmış ve birçok iz günümüze taşınmıştır. Bu izler kentin hafızasını yansıtmaktadır. Bu anlamda tarihi kentler ve kıyıların korunarak ve geliştirilerek günümüze taşınması büyük bir önem taşımaktadır.

Çalışmada kıyı kavramı ve tarihi çevre nedir, tarihi süreç içerisinde kıyı kullanımları ve yerleşmeler nasıl gelişmiştir, kıyı mimari kimliğinin sürdürülebilirliği nasıl sağlanabilir, kıyı mekânlarının yeniden tasarlanması süreci araştırma sorularını oluşturmuş ve bu doğrultuda literatür araştırması yapılmıştır. Çalışma alanı olarak seçilen Tirilye bölgesine benzer nitelikte kentsel kimlik ve hafızaya sahip Dünya ve Türkiye ölçeğinde örneklere yer verilmiştir.

Çalışma alanı olan Tirilye tarihi kent dokusu M.Ö. 5. yy. da kurulmuş çok eski ve köklü bir yerleşim alanıdır. Kent, bir vadinin iki yamacına kurulmuştur. Yüzyıllar boyu birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olan Tirilye (Zeytinbağı) 1980'li yıllara gelindiğinde terkedilmiştir. Geçmişten günümüze birçok kültürel ve tarihi yapıların izleri taşınmıştır. Bu anlamda Tirilye, özel bir dokuya sahiptir. Çalışma alanına ve çevresine ilişkin tarihi çevre ve kıyı çerçevesinde analizler ve sorun/potansiyel çalışmaları yapılmıştır. Yapılan bu çalışmalar sonucu tarihi çevre ve kıyının bağlantısının zayıf olduğu görülmüştür. Özellikle kentsel hafızada büyük bir öneme sahip olan Liman bölgesi kentten daha kopuk bir durumdadır. Diğer en önemli bir sorun da kıyıdaki yetersiz yeşil alan bulunmasıdır. Fakat Tirilye sorunlarından ziyade yüksek potansiyeller taşıyan bir alandır. Tarihi çevresi ve kıyısı anlamında çok özel bir dokuya ve kentsel hafızaya sahiptir. Bu doğrultuda çalışma alanına ilişkin tasarım ilkeleri belirlenmiştir ve yerleşim planı hazırlanmıştır.

Tasarım ilkeleri Tirilye ölçeğinde belirlenmiştir. Tirilye'ye özgün olarak belirlenen tasarım ilkeleri; Kentsel Hafıza (tarih ve su), Bağlantısallık (kent-kıyı), Kentsel Arayüz (doku)

şeklindedir. Bu ilkelerin ortak noktası tarihi çevre ile kıyıyı ve Tirilye tarihi ile günümüzü bir arada değerlendirilmesini sağlamasıdır. Bu tasarım ilkeleri doğrultusunda 1/1000 Yerleşim Planı ve 1/500 Kısmi Yerleşim Planı hazırlanmıştır.

1/1000 Yerleşim planında temel yaklaşım, yerel kimliğin ve imajın korunarak geleceğin tasarlanmasıdır. Yerleşim planında tarihi çevre ve kıyı bağlantısını güçlendirecek yaya aksları oluşturulmuştur. Kentin tarihine atıfta bulunan ve kent ile denizi buluşturan mekânlar yaratılmıştır. Böylelikle kıyı hem tarihi çevreyle hem de tarihiyle buluşturulmuştur.

Önemini ve işlevini kaybetmiş tarihi kentsel kıyı alanları, kent ve kentli yararı başta olmak üzere, ekolojik, estetik ve ekonomik çıkarlar da gözetilerek kamusal bir alan olarak yeniden canlandırılması gerekmektedir. Bu canlandırma aşamasında da kültürel ve tarihsel alanların korunarak geliştirilmesine özen gösterilmelidir.

KAYNAKÇA

- Bulut, E., Taş, M. (2017). Kıyı Mimari Kimliğinin Sürdürülebilirliği: Bursa/Gemlik. Süleyman Demirel Üniversitesi Yalvaç Akademi Dergisi. 2 (1) : 45-57
- Erkmen, B. (2015) Kentsel Kıyı Alanlarının Yeniden Canlandırılması: İstanbul Limanı'na İlişkin Bir Öneri, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Kentsel Tasarım Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Gedikli, B. (2011). 7. Kıyı Mühendisliği Sempozyumu Kitabı Kıyıyı Yaşamak, Kıyıyı Planlamak Bölümü (ss.23-34), ODTÜ Ankara, 21-23 Kasım 2011.
- Güzel, B. (2013). *Kıyı Alanlarında Başarılı Kamu Mekânlarının Oluşturulmasına Yönelik Tasarım İlkeleri*, Yüksek Lisans Tezi, Gebze İleri Teknoloji Enstitüsü Mühendislik ve Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir Planlama Bölümü
- Kılıç, A., Akın, O. ve Koç, E. (2014). 8. Kıyı Mühendisliği Sempozyumu Kitabı Kıyı Alanlarına Yönelik Yasal ve Yönetimsel Çerçevenin Planlama Yansımaları: Yasalar, Kurumlar ve Parçalanmış Kıyı Mekânı (ss.435-455), Yıldız Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fak. Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, İstanbul, 7-9 Kasım 2014.
- Kıran, K.(2008). *Türkiye'de Kıyı Kullanımı ve Planlaması*, Ankara
- Tokuş, B. (2009), Mudanya Zeytinbağı Eski Pazar Caddesi'nde Tarihi Dokunun Analizi ve Rehabilitasyon Önerisi, Haliç Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
- Türksavul, M. (2019). *Kıyı Alanlarında Planlama ve Tasarım Politikaları*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü
- Öztürk, T. (2015). Evrensel Tasarım İlkeleri Çerçevesinde Kıyı Düzenlemesi: Çanakkale Kordon Boyu Örneği, Bitirme Projesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü
- Ünal, İ. (2003). Yerleşim Bölgeleri Kıyı Şeridinin Rekreatif Amaçlı Çevre Tasarımına İlişkin Yaklaşım, Ankara 2003
- Yapar, C., Tanrısever, C., Koç, D. (2017). 3. Uluslararası Türk Dünyası Turizm Sempozyumu Kitabı Tarihi Kent İmajının Korunmasında Kentsel Tasarım ve Turizm İlişkisi (ss. 896-907), Kırgızistan, 20-22 Nisan 2017.

Yüksel, Ö. (2015). Bozcaada Kale ve Çevresi Kıyı Tasarımı Bitirme Projesi, Dokuz Eylül Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Şehir ve Bölge Planlama Bölümü

Web 1: Özer, M. (8 Temmuz 2015). Arkitera. <https://www.arkitera.com/gorus/kiyi-kenti-olamayan-antalya/> (Haziran 2020).

Web2:

https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/71117/mod_resource/content/1/1.%20hafta.pdf

(Haziran 2020).

Web 3: www.csb.gov.tr (Haziran, 2020).

Web 4: <http://landezine.com/index.php/2011/03/pirrama-park-by-aspect-studios/> (Mart, 2020).

Web 5: <https://www.cityofsydney.nsw.gov.au/explore/facilities/parks/major-parks/pirrama-park> (Mart, 2020).

Web 6: <http://landezine.com/index.php/2011/11/the-edge-park-landscape-architecture/>

(Mart, 2020).

Web 7: <https://worldlandscapearchitect.com/the-edge-park-brooklyn-usa-w-architecture/#.Xv8fLygzbDe>

(Mart, 2020).

Web 8: <http://www.arkiv.com.tr/proje/konak-meydani-ve-cevresi-duzenleme-projesi/4270>

(Mart, 2020).

Web 9: <https://www.arkitera.com/proje/zonguldak-limani-kiyi-yenileme-projesi/>

(Mart, 2020).

Web 10: <https://www.arkitera.com/proje/rusumat-sahili-kentsel-tasarim-projesi/>

(Mart, 2020).

Web 11 : <http://www.bursadakultur.org/trilye.htm> (Şubat, 2020).

Web 12 : <https://www.mudanya.bel.tr/Mudanya-Hakkında/12/tirilye/nostalji-sokaklar.html> (Şubat, 2020).

Web 13. : <https://keyif.subaru.com.tr/trilye/> (Şubat, 2020).

Web 14. : <http://www.turksail.com/genel-haberler/1072-bursa-yelken-kuluebue-trilyeye-baland> (Şubat, 2020).

Web15.:https://www.google.com/search?q=tirilye+tarihi+%C3%A7e%C5%9Fme&sxsrf=ALeKk00e5VzMOXEAWr5loSvFPRYg8jVPvg:1589636160368&source=lnms&tbm=isch&sa=X&ved=2ahUKEwizqOVwLjpAhVILewKHbZyBtYQ_AUoAXoECAwQAw&biw=1366&bih=635#imgrc=CNenjrtNe6tuvM (Şubat, 2020).

Web 16. : <http://camlikahve.com/tirilye-liman-1024x576/> (Şubat, 2020).

Web 17. : http://www.bursakutuphanesi.com/site/eskibursa_foto/1135 (Şubat, 2020).

Web 18. : <https://www.triglianoi.gr/index.php?action=gallery;sa=slideshow;id=927> (Şubat, 2020).

Web19.:<https://www.xalkidikipolitiki.gr/2018/09/10/%CE%BC%CE%B5%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%AF%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%B7%CF%83%CF%85%CE%B3%CE%BA%CE%AF%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%84%CE%B1%CF%87%CF%81%CF%85%CF%83%CE%BF%CF%83%CF%84%CF%8C%CE%BC%CE%B5/> (Şubat, 2020).

Web 20. : <http://www.gizlicennetler.com/icerik/Tirilye/20> (Şubat, 2020).

Web 21: <https://www.hurriyet.com.tr/tirilye-kentsel-tasarim-projesi-ile-unescoya-40806549> (Şubat, 2020).